Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН
№ 287 (13.847).
1967 ДЕКАБРЬ 10 ЯКШАНБА
Баҳоси 2 тийин.

РАСМИЙ ХАБАРЛАР

ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВ ДЎСТОНА ВИЗИТ БИЛАН ПРАГАГА КЕЛДИ

ПРАГА, 8 декабрь. (ТАСС). КПСС Марказий Комитетининг Бош Секретари ўртоқ Л. И. Брежнев Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитети ва Чехословакия Социалистик Республикаси ҳукуматининг таклифига биноан, қисқа муддатли дўстона визит билан бугун Прагага келди. Рузин аэродромида ўртоқ Л. И. Брежневни А. Новотний, П. Ленарт, В. Коуцкий ўртоқлар самимий кутиб олдилар. Кутиб олувчилар орасида СССРнинг Чехословакия Социалистик Республикасидаги элчиси С. В. Червоненко ҳам бор эди.

Н. В. ПОДГОРНИЙ ФИНЛЯНДИЯДАН ҚАЙТИБ КЕЛДИ

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорний 9 декабрда Хельсинкидан Москвага қайтиб келди. Н. В. Подгорний Финляндия Республикасининг Президенти Урхо Кекконеннинг таклифига биноан Финляндия мустақиллигининг 50 йиллиги байрамида қатнашди. Н. В. Подгорнийнинг сафарида Эстония ССР Олий Совети Президиумининг Раиси А. А. Мюрисеп, Ленинград шаҳар ижроия комитетининг раиси А. А. Сизов, СССР ташқи ишлар министрининг ўринбосари С. П. Козирев, Совет Иттифоқининг Финляндиядаги элчиси А. Е. Ковалев ҳамроҳлик қилдилар.

Совет Иттифоқининг давлат байроқлари билан безатилган Ленинград вокзалида Н. В. Подгорнийни А. П. Кириленко, А. Н. Косигин, К. Т. Мазуров ўртоқлар, СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари М. А. Яснов ва бошқа расмий кишилар кутиб олдилар. (ТАСС).

САБЗАВОТКОР, СОҲИБКОРЛАРНИНГ КАТТА АНЖУМАНИ

МЎЛ-КЎЛЛИК УЧУН

Эртага — 11 декабрь куни Тошкентда сабзавоткорларнинг республика қурултойи очилади. Бу катта йиғилишда сабзавоткорлар бу йилги ишларига якун ясайдилар, келгуси режалари ҳақида маслаҳатлашадилар, яхши тажрибаларини ўртоқлашадилар.

Республикамиз қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқлари каби сабзавотчилик ҳам кескин равишда ривожланмоқда, экин майдонлари кенгайиш билан бирга ҳосилдорлик ошмоқда, ялпи маҳсулот кўпаймоқда. Давлатга сабзавот, полиз экинлари маҳсулоти, мева ва узум топшириш планлари муддатидан анча илгари ошиғи билан бажарилди. Колхоз ва совхозлар бултургига нисбатан бу йил давлатга 68 минг тонна сабзавот, 19681 тонна картошка, қарийб 23 минг тонна хўл мевани кўп сотдилар.

Эл дастурхонини ноз-неъматлар билан тўлдириш, меҳнаткашларнинг маҳсулотга бўлган талаб ва эҳтиёжларини тўла-тўкис қондириш учун сабзавоткорларимиз юбилей йилида зўр ғайрат ва матонат билан ишладилар. Маҳсулотнинг ҳамма турлари бўйича ишлаб чиқариш планида белгиланган миқдорда ҳосил олиш учун кураш сабзавоткорларнинг умум шиорига айланди. Бир хил маҳсулот ўрнига иккинчи маҳсулот топшириб, планни тўлдириш каби илгариги усулга барҳам берилди. Бу эса, давлатни ҳам, аҳолини ҳам хилма-хил маҳсулот билан таъминлаш имкониятини берди ва колхозчилар, совхоз ишчиларининг манфаатдорлигини оширди, даромадлар кўпайди. Тошкент шаҳрини сабзавот билан таъминлайдиган Калинин районида 1967 йил учун белгиланган маҳсулот етиштириш плани деярли ҳамма турлар бўйича тўла адо этилди. Бошқа областлардаги жуда кўп колхоз ва совхозлар ҳам шундай натижаларга эришдиларки, бу, сабзавотчилик тарихида жуда сийрак бўлар эди.

Сабзавоткорларимизнинг сўнгги йиллардаги иш тажрибалари, меҳнатни ташкил этишдаги усулларини кўз ўнгимизга келтирсак, қувончли ҳолларни кўрамиз. Сабзавоткор хўжаликлар, айниқса, Тошкент областидаги колхозлар пахтакор хўжаликлардан намуна олиб, звенолар бўйича нарядсиз ишлашга киришдилар. Ҳам умумий маҳсулот етиштиришдан, ҳам планда белгиланганидан ортиқча ҳосил топширишдан манфаатдор бўлган звенолар меҳнатда ажойиб намуналар кўрсатмоқдалар. Звеноларнинг ҳар бир аъзоси ташаббус кўрсатишга, дала ишларини ўз вақтида юқори сифатли ўтказишга ҳаракат қилмоқда. Ҳаммадан муҳими, деҳқончиликда прогрессив усулларни қўлланишга, техникадан фойдаланишга, ҳар бир янгиликни амалда татбиқ этишга бўлган қизиқиш кучаймоқда.

Сабзавотчилик ҳам ривожланиш йўлига тушиб олди. Партия ва ҳукуматимизнинг сабзавоткорларга қилаётган ғамхўрлиги туфайли улар давлатдан керакли техника олмоқдалар, минерал ўғитлар билан таъминламоқдалар. давлат харид нархлари ошишидан катта иқтисодий фойда кўрмоқдалар. Эндиликда сабзавотчиликни янада ривожлантириш, олинаётган умум маҳсулотни кўпайтириш, ҳосилдорликни ҳамма тур экинлар бўйича кўтариш учун барча имконият мавжуд. Вазифа ана шу имконият ва резервларни тўла ишга солишдан иборатдир.

Лекин ҳали бу соҳада жиддий камчиликлар бор. Ер ҳайдаш, экиш, экин қатор ораларини ишлашдан ташқари жуда кўп юмушлар қўл кучи билан бажарилаётир. Дала ишларининг анча қисми машиналаштирилмаганлиги, айниқса экинни ўтоқ қилиш, ҳосилни йиғиштириб олиш, кўчат ўтқазиш қўлда бажарилаётганлиги сабабли меҳнат кўп сарф бўлмоқда, маҳсулотнинг таннархи қимматга тушмоқда. Сабзавотчиликни ҳам кенг равишда машиналаштириш пайти етди. Қўл кучини кўп талаб қиладиган ишларни дадиллик билан машиналар гарданига юклаш, гербицидлардан кенг фойдаланиш, деҳқончилик маданиятини юқори даражага кўтариш керак. Баъзи жойларда бор техникадан фойдаланмаслик ҳоллари рўй бермоқда. Чунончи, Сурхондарё области ва Қорақалпоғистон АССРда ҳатто, картошка қазийдиган машиналар ҳам кўп ҳолларда ишга солинмайди. Бундай ярамас кайфиятга узил-кесил барҳам бериш, машиналаштириш йўлидан дадил бориш лозим.

Картошка — халқимиз кенг истеъмол қиладиган овқат. Унга талаб катта. Аммо республикамизда картошка етиштириш ҳамон кўнгилдагидек эмас. Тошкент, Сирдарё, Фарғона областларидан ташқари бошқа областлар ва Қорақалпоғистон АССРда картошка тайёрлаш плани бажарилмади. Шунинг учун республика давлатга пландагидан бир неча минг тонна маҳсулотни кам берди. Бунга сабаб нима? Аввало шуки, ер танлайдиган бу экиннинг жойини топиб экишга, қолаверса унинг агротехникасига эътибор берилмаётир.

Сабзавот етиштиришни кўпайтириш билан бирга аҳолига йил — ўн икки ой маҳсулот етказиб бериш вазифаси ҳам жуда муҳимдир. Афсуски, бу соҳада камчилик кўп. Хўжаликларда маҳсулотни сақлайдиган жойлар бўлмаслиги оқибатида кеч куз ёки қишнинг бошидаёқ сабзавот товсилланиб қолади. Шунга эришиш кераки, ҳар бир колхоз ва совхоз маҳсулот сақлайдиган катта-катта биноларга эга бўлсин. Теплицаларнинг жуда озлиги, борлари ҳам кичик, «хўжа кўрсин»гагина қурилгани учун уларда етиштириладиган маҳсулот одамларнинг оғзига тегмайди, ҳисоб. Хўжаликлар иқтисодий жиҳатдан мустаҳкам бўлган ҳозирги шароитда теплица хўжалигини кенгайтиришга нега қизиқилмайди. Ҳолбуки ҳар бир хўжалик буни қилишга қурби етади.

Халқ хўжалигини ривожлантириш беш йиллик планини муддатидан илгари бажариш учун социалистик мусобақани авж олдириш юзасидан саноат ва транспорт корхоналари, қурилиш ташкилотлари, колхоз ва совхозлар коллективларининг ташаббуслари тўғрисида КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети ва ВЦСПСнинг қарори мамлакатимиз барча меҳнаткашларини янги меҳнат ғалабасига руҳлантириб юборди. Республикамиз сабзавоткорлари ҳам социалистик мусобақа байроғини баланд кўтариб, маҳсулот етиштиришни тобора кўпайтириш, деҳқончилик маданиятини тинмай ошириш учун астойдил курашадилар.

Чеҳралари бир олам севинчга тўлиқ бу меҳнатсеварлар шаҳарликларни ширин-шарбат полиз экинлари маҳсулотлари билан таъминлаш юзасидан олган социалистик мажбуриятларини шараф билан бажардилар. Булар — Калинин районидаги Карл Маркс номли колхознинг миришкор сабзавотчилари (чапдан ўнгга) Файзи Мираъзамов, Мактуба Тўхтаева, Шербек Илёшбеков, Латофат Шарифхўжаева, Тўхтамурод Раҳматов ҳамда Саодат Зунуровалардир.

И. Глауберзон фотоси.

ШУМАНАЙ ПАХТАКОРЛАРИНИНГ РАПОРТИ

Шуманай районининг азамат пахтакорлари йиллик пахта тайёрлаш планини 8 декабрда бажардилар. Район меҳнаткашлари юбилей хирмонига 20010 тонна «оқ олтин» тўкдилар. 9700 тонна дурдона машиналарда териб олинди. Шу кунларда район деҳқонлари келгуси йил ҳосили учун пухта замин тайёрламоқдалар.

Деҳқон бўлсанг ШУДГОР ҚИЛ!

Республика областларида кузги шудгорлашнинг бориши тўғрисида 1967 йил 9 декабрга бўлган

МАЪЛУМОТ

ОБЛАСТЛАР	(Планга нисбатан процент ҳисобида).
Тошкент	90,8
Хоразм	74,0
Бухоро	62,4
Фарғона	62,1
Сирдарё	55,3
Самарқанд	50,8
Қашқадарё	46,7
Андижон	42,3
Сурхондарё	41,1
ҚҚ АССР	30,2
Республика бўйича:	55,6

КАРТОШКАДАН МЎЛ ҲОСИЛ

Самарқанд районидаги «Ленинобод» колхозининг меҳнаткашлари юбилей йилида сабзавот, картошка, мева ва узум етиштиришда ажойиб натижаларга эришдилар. Колхозда айниқса картошканинг ҳосили жуда мўл бўлди. Давлатга 700 тонна сифатли картошка сотилиб, план тўла адо этилди. Бу ўтган йилнинг шу муддатигача тайёрланган картошкага нисбатан 400 тонна кўпдир. Шунингдек, колхоз тайёрлов пунктларига 310 тонна майиз, 530 тонна узум, 75 тонна мева, 40 тонна сабзавот ва полиз экинлари уруғи топширди.

НОЗ-НЕЪМАТЛАР КЎПАЙСИН

Серқуёш ўлкамизнинг иқлими, сер-сув шароити ноз-неъматлар етиштириш учун жуда қулай. Сабзавотчилар ва соҳибкорлар ҳам юбилей йилида катта зафар қучдилар. Улар сабзавот, полиз экинлари, мева ва узумдан мўл ҳосил етиштирдилар, давлат планларини анча ошириб адо этдилар. Эртага улар ўзларининг республика қурултойларига тўпланадилар. Мухбиримиз Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик министрлиги сабзавот, картошка ва полиз экинлари бошқармасининг бошлиғи Маҳмуд Худойбердиев билан суҳбат қилди.

— Республикамиз сабзавотчилари, — деди ўртоқ Худойбердиев, — шу йил февраль ойида ўтказилган ўз кенгашларида юбилей йили маррасини белгилаб олган эдилар. Бу йил республикамизда сабзавот ва полиз экинлари майдонлари, боғ ва токзорлар анча кенгайди ва уларда етиштириладиган маҳсулотлар анча кўпайди. Маҳсулот олиш ва давлатга сотиш планлари бирмунча ошириб бажарилди. Масалан, 1 декабргача 455575 тонна сабзавот, 187213 тонна полиз экинлари маҳсулоти, 55 минг тоннадан кўпроқ картошка, 59766 тонна ҳўл мева ва 145212 тонна узум тайёрланди.

Савол: Бу пландагидан қанча кўп?

Жавоб: Давлатга пландагидан ташқари 65 ярим минг тоннадан кўпроқ сабзавот, 1213 тонна кўп полиз экинлари маҳсулоти, 3200 тоннадан кўпроқ ҳўл мева ва 1200 тоннадан зиёд узум сотилди. Лекин шуни айтиш кераки, гарчи бултур шу муддатдагига нисбатан қарийб бир ярим баравар кўп картошка тайёрланган бўлса ҳам, ҳали бу соҳадаги план бажарилгани йўқ.

Савол: Маҳсулот етиштиришни бу қадар кўпайтиришга қандай қилиб эришилди?

Жавоб: Мен юқорида бу йил сабзавот, картошка ва полиз экинлари майдони, боғ ҳамда токзорлар анча кенгайганини айтган эдим. Аниқроғи бу йил республика колхоз ва совхозлари бултургига нисбатан 12600 гектар кўпроқ майдонда сабзавот, картошка ва полиз экинлари маҳсулоти етиштирдилар. Боғ ва токзорларга келганда шуни айтиш кераки, бу йил бир неча юз гектар майдонда янги боғ ва токзорлар барпо этилди. Ўтган йиллари экилган мевали дарахтлар ва токларнинг бир қисми ҳосилга кирди.

Савол: Сабзавот, картошка, полиз экинлари маҳсулоти, мева ва узум етиштириш ҳамда тайёрлашни кўпайтиришда қайси область, район ва хўжаликлар намуна бўлишди?

Жавоб: Сабзавот етиштириш ва давлатга сотиш планини, Қорақалпоғистон Автоном республикасидан ташқари, ҳамма областлар ошириб бажарди. Пландаги 160 минг ўрнига давлатга 187 ярим минг тоннадан кўпроқ сабзавот сотган Тошкент, 68 минг ўрнига 90 минг тоннадан зиёд сабзавот тайёрлаган Самарқанд, 53 минг ўрнига 79251 тонна полиз экинлари маҳсулоти сотган Сирдарё областлари, пландагидан ташқари кўп миқдорда сабзавот, картошка, полиз экинлари маҳсулоти, мева ва узум тайёрлаган Калинин, Орджоникидзе ҳамда Самарқанд районларининг меҳнаткашлари яхши ибрат кўрсатишди.

Шундан сўнг ўртоқ Худойбердиев сабзавотчиликни механизациялаш, гербицидлардан фойдаланиш, савдо ва тайёрлов ташкилотларининг иши ҳақида гапириб берди. Республикада сабзавотчиликни механизациялаш даражаси ҳамон жуда пастлигича қолиб келмоқда. У 35-40 процентдан ошмайди. Сабзавот, картошка ва полиз экинлари экиладиган ерларни фақат ҳайдаш ва текислашгина механизмлар ёрдамида бажарилиб, уруғни экиш, экинни парвариш қилиш, ҳосилни йиғиб-териб олиш ишлари қўл кучи билан бажарилмоқда. Бегона ўтларга қарши курашда ишлатиладиган гербицидлар мутлақо етарли бўлмагани учун сабзавот экинлари қўл билан ўтоқ қилинмоқда. Шу сабабли бир қатор хўжаликларда жуда кам ҳосил олиняпти, маҳсулотнинг таннархи қимматга тушяпти.

1968 йил ва беш йилликнинг қолган йилларида, деди пировардида ўртоқ Худойбердиев, сабзавот, картошка, полиз экинлари маҳсулоти, мева ва узум етиштириш янада кўпаяди, ноз-неъматлар янада сероб бўлади. Бунинг учун, аввало, колхоз ва совхозларда экин майдонлари кенгайтирилади, янги боғ ва токзорлар барпо этиш давом эттирилади.

БЕШ ЙИЛЛИКНИ МУДДАТИДАН ОЛДИН БАЖАРАМИЗ!

ПОЙТАХТ ОБЛАСТЬ МЕҲНАТКАШЛАРИНИНГ ЮКСАК МАРРАЛАРИ

9 декабрда Тошкентда пойтахт область қишлоқ хўжалик илғорларининг кенгаши бўлиб ўтди. Мўл ҳосил усталари, донгдор механизаторлар, чорвачилик фермаларининг миришкорлари Свердлов номли театр залини лиқ тўлдиришди. Юбилей йилида улар пахта, каноп, дон, сабзавот, мева, узум, пилла, гўшт, сут ва жун тайёрлаш планини муддатидан олдин бажариб, ватанни қувонтирдилар.

Пахтакорлар бу йил айниқса катта муваффақиятни қулга киритишди, улар план бажарилганлиги тўғрисида республикада биринчи бўлиб рапорт беришди ва биринчи бўлиб юксак мажбуриятни бажаришди. Тайёрлов пунктларига 362 минг тонна пахта элтиб берилди. Механизаторлар аҳиллик билан меҳнат қилиб ҳосилнинг 62 процентини териб бердилар.

Кенгашни область ижроия комитетининг раиси Э. Т. Шайхов очди. Бўка район партия комитетининг биринчи секретари Т. Ражабов, Юқори Чирчиқ районидаги «Политотдел» колхозининг раиси М. Г. Хван, Бекобод районидаги Ленин номли колхознинг звено бошлиғи И. Сидиқалиев, Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари М. А. Абдураззоқов ва кенгашнинг бошқа қатнашчилари область меҳнаткашларининг муваффақиятлари ва режалари тўғрисида гапирдилар.

Кенгашда КПСС Марказий Комитети Сиёсий Бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов нутқ сўзлади.

Кенгаш қатнашчилари беш йиллик планни муддатидан олдин бажариш ва В. И. Ленин туғилган куннинг юз йиллигини муносиб кутиб олиш юзасидан социалистик мажбурият қабул қилдилар. Пойтахт областининг қишлоқ меҳнатчилари беш йиллик мобайнида пландан ташқари 150 минг тоннага яқин пахта етиштириб беришга ва келгуси йилнинг ўзидаёқ гектар бошига камида 27 центнер ҳосил олишга қарор бердилар. Дон, каноп, сабзавот, полиз маҳсулоти, мева, пилла, гўшт, сут, тухум етиштириш юзасидан юксак марралар белгиланди. (ЎзТАГ).

СОВЕТ ҲУКУМАТИНИНГ ГЕРМАНИЯ ФЕДЕРАТИВ РЕСПУБЛИКАСИ ҲУКУМАТИГА БАЁНОТИ

СССР ташқи ишлар министрининг ўринбосари В. С. Семенов Германия Федератив Республикасида милитарист ва янги нацист кучларнинг активлашиб бораётганлиги муносабати билан Совет ҳукуматининг Германия Федератив Республикаси ҳукуматига баёнотини 8 декабрда Германия Федератив Республикасининг СССРдаги муваққат ишлар вакили Х. Х. Зантега топширди.

Совет ҳукумати, дейилади баёнотда, гитлерчиларга қарши коалициядаги давлатларнинг тарихий Потсдам битимида эълон қилинган мақсадларга эришиш учун Совет Иттифоқи зиммасидаги масъулиятни англаган ҳолда Федератив Республиканинг ҳозирги сиёсий ривожланишидаги хатарли томонларга ГФР ҳукумати эътиборини жалб қилишни зарур деб ҳисоблайди.

Реваншизм билан милитаризм ГФР ижтимоий-сиёсий турмушининг тобора кенг соҳаларини қамраб олиб, шу тариқа Германиянинг яқин ўтмиши билан, гитлеризмнинг ўсиш ва мустаҳкамланиш тарихи билан боғланиб кетаётган аҳвол вужудга келмоқдаки, Совет ҳукумати бу нарсани таъкидлаб ўтишга мажбурдир.

Совет ҳукумати 1967 йил 28 январда ГФР ҳукуматига юборган баёнотида Федератив Республикада янги нацист ва милитарист кучлар активлиги кескин кучайиб бораётганлиги хусусида огоҳлантириб ўтган ҳамда шу кучларнинг фаолиятини қатъиян барҳам топтиришни талаб қилган эди. Лекин мазкур баёнотда кўрсатиб ўтилган ғайри нормал аҳвол бартараф қилинмай қолди ва аҳвол бундан ҳам ёмонлашиб, тағин ҳам кучайиб ва мушкуллашиб бормоқда.

Сўнгра баёнотда қуйидагилар таъкидланади: Куни кеча Европа халқлари «национал-демократик партия» деб аталган партиянинг Ганновердаги съезди байроғи остида герман фашизми издошлари уюштирган машъум намойишнинг гувоҳи бўлдилар. Турли хилдаги янги нацистлар гитлеризмнинг жиноятларини оқламоқ ва гитлеризмнинг босқинчилик мақсадлари ва муддаоларига ўзларининг содиқ эканликларини намоён қилмоқ учун мамлакатнинг турли жойларидан шу шаҳарга тўпланишди. Ўтмишдаги Мюнхен сингари Ганновер ҳам янги нацизмнинг ҳокимият тепасига чиқишини билдирувчи тимсол бўлиб қолиши мумкин. Қанчалик ажабланарли бўлмасин, бу йиғин тамомила ошкора ҳолда, ҳатто бунинг устига ГФР расмий маъмурларининг ҳомийлиги остида ўтди.

Хўш, национал-демократик партия Ғарбий Германия маъмурларининг бу қадар хайрихоҳлигига қандай қилиб сазовор бўлди, деган савол туғилади, дейилади баёнотда. Национал-демократик партия аҳолини қандай воситалар ёрдамида ўзига оғдириб олишга уринмоқда, у қандай платформани эълон қилмоқда?

Аввало, Европадаги чегараларни қайтадан бичиш, бошқа давлатларнинг территорияларини босиб олиш талаби ошкора ўртага ташланмоқда. Германия Федератив Республикаси матбуотида босилган катта-катта мақолаларда айтилишича, национал-демократик партия бошлиқлари Ганновердаги съездда чегараларни қайтадан бичиш вақтида «ўзларини муайян қуюшқонлар билан боғлаб қўймасликка» қарор берганликларини айтишди. Шунингдек улар, Австрия миллатининг мавжудлигини ёқтирмаймиз, деган гапни ҳам айтдилар; улар Шимолий Италияга (Жанубий Тироль), ГФРдан шарқдаги ва ғарбдаги, шимолдаги ва жанубдаги қўшни мамлакатларнинг территорияларига ҳам кўз олайтирмоқдалар. Янги нацистларнинг авантюристик ниятлари Гитлернинг телбаларча босқинчилик планларигагина тенглашиб қолмасдан, ҳатто баъзи жиҳатлардан у планлардан ошиб ҳам тушмоқда.

Баёнотда шу нарса эслатиб ўтиладики, гитлерчилар партиясининг программасида «халқларнинг ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳуқуқи асосида барча немисларни улуғ Германияга бирлаштириш» шиори ўртага ташланган эди. Бу шиор аслида қандай оқибатларга олиб келганлигини Европа халқлари унутганлари йўқ. Бу шиор — шаҳар ва қишлоқларнинг вайрон ва яксон бўлишига, аҳоли бошига жабр-зулм солишга, қамоқ лагерлари, газ камералари ва дорлар қурилишига, гитлерчи армиялар босиб ўтган йўлларда қилинган беҳисоб ёвузликларга сабаб бўлди. Гитлернинг «ўз тақдирини ўзи белгилаш» шиорини ниқоб қилиб олган жиноий планлари халқлар бошига солган кулфатлар шундан иборат бўлдики, натижада Москва ва Ленинграднинг кулини кўкка совуриш, Лондонни ер билан яксон қилиш, Парижга ўт қўйиш тўғрисида, Совет Иттифоқи, Польша, Югославия ерларини кимсасиз саҳрога айлантириш тўғрисида телбаларча буйруқлар берилди.

Янги нацистлар очиқдан-очиқ Потсдам битимларига хилоф равишда ҳаракат қилишга уринмоқдалар. Национал-демократик партия программасидаги ҳарбий-сиёсий қоидалар шуни равшан кўрсатиб турибди, бу программани тайёрлашда бундесвер офицерлари актив қатнашганлиги эълон қилинди.

Шу нарса маълумки, деб таъкидланади баёнотда, Потсдам битими Германияни батамом қуролсизлантиришни ва демилитарлаштиришни, қурол-яроғлар ва уруш анжомларининг ҳамма турларини ишлаб чиқаришни тақиқлашни кўзда тутади. Национал-демократик партия программасининг авторлари эса Ғарбий Германиядаги ҳарбий тайёргарликларнинг ҳатто ҳозирги чекланмаган миқёсларига ҳам қаноатланмаётирлар. Улар ошкора равишда «герман бош штаби» қайтадан тузилишини, ГФР экономикасини тағин ҳам зўр бериб ҳарбий изга солиб юборишни ва қудратли ҳарбий-саноат машинасини вужудга келтиришни талаб қилмоқдалар.

Национал-демократик партия бошлиқлари ўз партияси бир йилдан сал кўпроқ вақт ичида қарийб икки баравар ўсганлиги билан очиқдан-очиқ мақтанмоқдалар. Национал-демократик партия ГФР олти ўлкаси ландтагида 48 ўрин олиб, Ғарбий Германия сайловчиларининг бир миллиондан кўпроқ овозини тўплади. Шу сабабли, янги нацистларнинг иштаҳалари очилиб кетиб, навбатдаги сайловларда мамлакатнинг олий қонун чиқарувчи органи — бундестаг эшиклари бизга очиб берилади, деган гапни айтиб ҳозирнинг ўзидаёқ тантана қилмоқдалар.

Национал-демократик партия, деб таъкидланади баёнотда, ҳозир ГФРда мавжуд бўлган ижтимоий-сиёсий тартибнинг бир қисмидир. Национал-демократик партиянинг талаблари ҳукмрон ХДС-ХСС партиясининг баъзи йўл-йўриқларига жуда ўхшаб кетаётганлигини, бу талаблар

(Охири тўртинчи бетда).

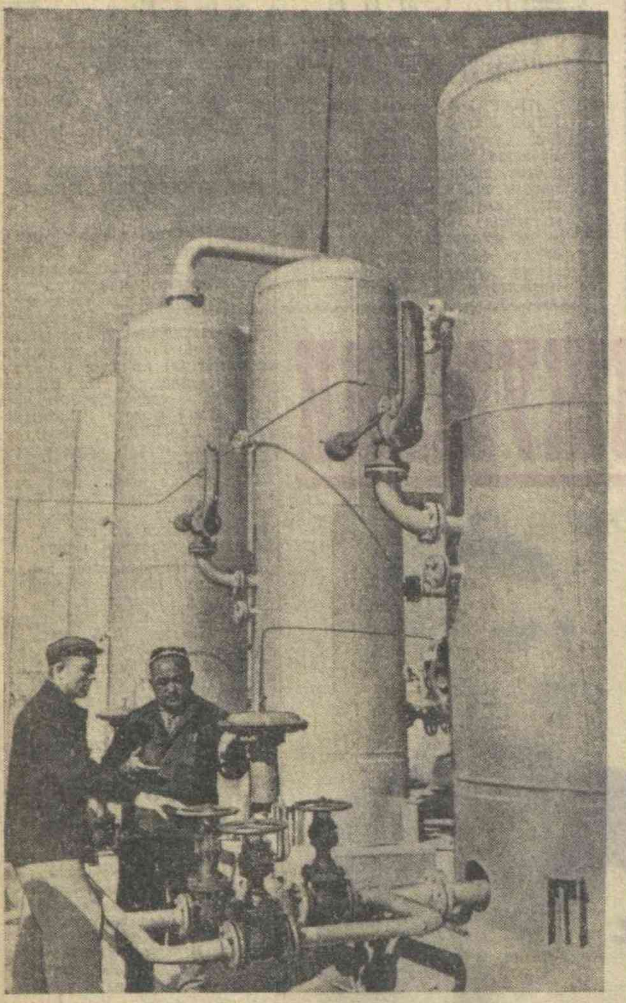

«Хўжаобод» нефть конида янги йирик компрессор станцияси ишга тушди. Суратда: катта оператор Маҳмуд Йўлдошев ва механик А. Андреев ўртоқлар компрессор агрегатларининг ишлашини синаб кўрмоқдалар.

В. Сироткин фотоси.

КОММУНИСТ МАКТУБИ

СОФДИЛ, САМИМИЙ БЎЛАЙЛИК

Янги жамият бунёдкори қандай киши бўлиши керак? Коммунизм қурувчисининг ахлоқ кодексида бу саволга аниқ, ёрқин жавоб берилган. Жумладан, ахлоқ кодекси принциплари қуйидаги фазилатларни ўз ичига олади:

— Ижтимоий ва шахсий ҳаётда ҳалоллик ва ростгўйлик, ахлоқий покликк, оддийлик ва камтарлик.

Доҳиймиз В. И. Ленин инсонпарварлик ва камтарликнинг олий намунасини кўрсатган ажойиб инсон эди. У шуҳратпарастлик ва манманликни ёмон кўрарди. Коммунистик партия Ленин васиятларига амал қилиб, кишиларимизни софдиллик, камтарлик руҳида тарбиялаяпти, КПСС Марказий Комитетининг кейинги Пленумлари қарорларида шовқин-сурон ва дабдабабозликка барҳам бериш зарурлиги алоҳида таъкидланди.

Партия ташкилотлари тарбиялаб камолга етказган, халқ орасидан етишиб чиққан кўп сонли кадрлар коммунизм ишига садоқати, юксак маънавий қиёфаси, олижаноб хислатлари билан омманинг зўр ҳурматига сазовор бўлмоқдалар, халқ хизматкори сифатида ўз бурчларини муносиб оқламоқдалар.

Хоразмда Рўзимат ака Юсуповни ҳамма иззат-ҳурмат қилади. У революция ветерани, кекса коммунист. Партия, совет, хўжалик ташкилотларида раҳбарлик лавозимларида узоқ йиллар ишлаган. Шахсий пенсионер бўлса ҳам ҳозир Урганч пилла уруғчилиги заводининг директори. «Яхши раҳбар-чин падар» деганларидек, Рўзимат ака одамларга меҳрибон, ғамхўр. Ишчилар ижтимоий ва шахсий ҳаётга доир муҳим масалалар юзасидан у билан фикрлашадилар. Директорнинг кабинети одамлар учун ҳамиша очиқ.

Рўзимат ананинг яна бир яхши хислати шуки, у ҳеч қачон ўз хизматларини пеш қилмайди, хушомадни, мақтанишни ёқтирмайди. Ўзига ва бошқаларга талабчан. Партия, халқ олдидаги масъулиятни чуқур ҳис қилади. Рўзимат ака Юсупов қайси корхона ёки ташкилотга раҳбарлик қилмасин, у ўзи ишлаган коллективда яхши ном, яхши таассурот қолдирганлиги, обрў-эътибор қозонганлиги, бу аввало, ташкилотчилик маҳорати самарасидир. Шу билан бирга, камтарлик ва самимийлик натижасидир.

Ҳазорасп районидаги Нариманов номли колхозга тажрибали деҳқон, серғайрат ва ташаббускор коммунист Искандар Дўсов раислик қилади. Хоразмнинг бу машъал хўжалиги ҳар йили гектаридан 40 центнердан ошириб «оқ олтин» хирмони кўтаряпти. Қишлоқ хўжалигининг ҳамма тармоқлари йилдан-йилга равнақ топмоқда. Колхоз қишлоғининг шинам, обод посёлкалари, боғ-роғлари, маданий-маиший қулайликлари хўжалик экономикаси гуркираб ривожланаётганлигидан далолат беради.

Қишлоқ хўжалигини ривожлантиришда эришилган муваффақиятлар учун колхоз Меҳнат Қизил Байроқ ордени билан мукофотланди. Колхоз раиси Искандар Дўсов Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвонига мушарраф бўлди, Ўзбекистон ССР Олий Совети депутатлигига сайланди.

Искандар Дўсов колхоз қўлга киритган барча ютуқлар коллектив меҳнати ва курашининг самараси эканлигини яхши тушунади. Хўжаликнинг чинакам хўжайинлари, барча бойликларнинг ҳақиқий яратувчилари бўлган колхозчилар билан ҳар қадамда бамаслаҳат иш кўради. Колхозчилар ишнинг кўзини билган раҳбар, уста деҳқон, хайрли ишга бош-қош, бошга кулфат тушганида қайғудош раис бувани сидқидилдан эъзозлашади. Улуғ Ватан уруши фронтида юраги ёнидан ўқ еган, саломатлиги бирмунча ёмонлашган Искандар ака колхозчиларга мурожаат қилиб, ўз ўрнига янги раис сайлашни бир неча марта илтимос қилди. Лекин, ҳамқишлоқлари бунга сира рози бўлмадилар. «Даволансин, курортга борсин, дам олсин. Аммо, раисликдан озод қилмаймиз», — деди ҳамма бир овоздан. Кишиларнинг катта ишончи Искандар аканинг руҳий кайфиятига қаттиқ таъсир қилди, уни тетиклантириб юборди. У ҳам даволанаяпти, ҳам ишлаяпти, саломатлиги анча яхши.

Мен Искандар Дўсов ҳақида яхши гапларни кўп эшитганман. У идорадами, йўлдами, бригадада иш устидами, колхозчининг арзи-додини тинглаб, ҳақли талабни қондириш чорасини кўради. Баъзан бригада бошлиқларидан: «Кимнинг правлениега ариза ёки шикояти бўлса, ҳозир айтинг» деб сўрайди ва вақт топиб шикоят қилган кишиларнинг уйига боради, улар билан дастурхон атрофида юракдан сўзлашади, илтимосини қондиришга ёрдамлашади. Рўзимат Юсупов, Искандар Дўсов каби софдил, пок, оддий ва камтар раҳбарлар бизда кўп. Хива шаҳар ижроия комитетининг раиси Хуршида Худойберганова, Шовот районидаги Киров номли колхоз раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Карим Раҳимов. Урганч қурилиш-монтаж бошқармасининг бошлиғи Рўзимат Жуманиёзов ва бошқа ўртоқлар тўғрисида ҳамма ерда самимий гапларни эшитасиз.

«Камтарга — камол, манманга завол» дейди халқимиз. Афсуски, айрим кишилар мансаб курсисига ўтиришлари биланоқ кибрлана бошлайдилар. Ўзларини бошқалардан устун қўйиб, оммадан узоқлашадилар. Бундай раҳбарлар бора-бора эл назаридан қолиб, обрў ва ишончни йўқотадилар.

Коммунист Тожибой Оқмоновга колхозчилар катта ишонч билдириб, уни Гурлан районидаги «Москва» колхозига раис қилиб сайладилар. Оқмонов мансабни пеш қилиб, коллективнинг фикри билан ҳисоблашмай қўйди, манманликка берилди, колхозчиларга дағал муомалада бўлди. Хўжаликка раҳбарлик қилишда ҳафсаласизлик кўрсатди. Колхозчилар ишончни оқламаган ва кибр-ҳавога берилган раисдан юз ўгириб, уни ишдан бўшатдилар. «Ғурурлик — ғурбатга солар» деб бежиз айтилмаган-да.

Ҳазорасп районидаги Ленин номли колхознинг собиқ раиси Ж. Ғафуров колхозчилар билан қўпол муомалада бўлганлиги, такаббурлашиб кетганлиги учун ишдан олинди. «Союзпечать» область бошқармаси ва Урганч шаҳар савдо бўлимининг айрим раҳбарлари софдилликни йўқотиб, суиистеъмолларга йўл қўйганликлари учун қилмишларига яраша жазоландилар.

Баъзи раҳбарларнинг кибрланиб кетиши, оммадан ажралиши, шахсий манфаатни ҳамма нарсадан устун қўйиши хунук, аянчли оқибатларга олиб келади. Турмушдаги бундай фактларга ибрат кўзи билан боқиш, ундан тўғри хулоса чиқариб олиш зарур.

Олижаноб, қалби кенг ва покиза одамларни кўриб, чин дилдан қувонасан, киши. Ўзи қийинчиликка учраса ҳам бировнинг мушкулини осон қилиш, кишиларнинг талаб ва эҳтиёжларига сезгирлик билан қараш — софдил ходимнинг хислати. Лекин, халқдан узоқлашган, ариза ва шикоятларга бефарқ қараётган раҳбарлар ҳали ҳам учрайди.

Область социал-таъминот бўлимида меҳнаткашларни қабул қилиш, ариза ва шикоятларни ҳал этиш қониқарсиз ташкил этилган. Кишиларни сарсон қилиш, ранжитиш фактлари учрайди. Ж. Ваисов, Г. Рўзибоева каби кексаларга пенсия тайинлаш ишига депутат сифатида мен аралашдим. Урганч пахта тозалаш заводи ишчиси С. Сандовни квартира билан таъминлаш, Урганч шаҳри чеккасидаги ғишт заводигача автобус қатновини йўлга қўйиш масалалари ҳам депутат аралашганидан сўнг ҳал бўлди. Ахир, алоқадор ташкилотлар бу ҳақли талабларни сансалорликсиз ҳам қондиришлари мумкин эди-ку.

Партиямиз ютуқлардан мағрурланиш ишга зарар етказишини ҳамиша уқтириб келмоқда. Гектаридан фалон центнердан пахта бердим деб мақтаниб юрган, йиғилишларда фақат ютуқлар ҳақида сўзлашни яхши кўрадиган раҳбарлар йўқ дейсизми. Бор. Бундай ўртоқларга айтадиган бир-икки оғиз сўзимиз бор: хўш, центнер юқори экан, пахтанинг таннархи қандай бўлди? Келгуси йил тараддуди қандай? Чорванинг қишлови, маҳсулдорлиги, рентабеллиги кўнгилдагидекми? Қишлоқ қурилиши ва маданияти ҳақида ҳам ўйлаб кўрайлик. Боснқлик яхши. Ютуқларимиз шубҳасиз, вазифалар эса янада каттароқ.

Шовқин-сурон, дабдабабозлик бизга ёт. Ваъда ҳам, режалар ҳам реал бўлсин. Сўз бердикми, бажарайлик. Маълумки, Хоразм беш йилликни муддатидан илгари бажариш учун ташаббус бошлади. Эндиги вазифа ваъдага вафо қилиш. Ҳар бир коммунист бу шарафли ишда шахсий намуна кўрсатсин.

Биз, коммунистлар софдил, самимий, ахлоқий пок кишилар эканлигимизни ижтимоий ҳаётда, кундалик шахсий турмушимизда, одамлар билан муомалада ёрқин исботлаб беришимиз керак. Шунда кишилар биздан ибрат олади, янги инсонга хос ахлоқ принциплари шакллана боради.

Ойша ЖУМАНИЁЗОВА,

Урганч районидаги «Пахтакор» колхозининг бригада бошлиғи, СССР Олий Совети депутати.

ДАЛАЛАР УЙҒОҚ

Йўлимиз тушиб пойтахт областининг Янгийўл районига қарашли «Ленинград» колхозига бориб қолдик. Дала кездик, қўли гул деҳқонлар билан гурунглашдик. Колхоз ерлари бир пайтлар арпа-ю буғдой етиштириладиган қир-у адирлардан иборат эди. Сон-саноқсиз тепаликлардан бирида одамлар ғимирлаётгани олисдан кўзга чалинди. Тепаликка яқинлашганимиз сайин моторларнинг гуриллаган овози янграб, атрофни ларзага келтирарди.

Колхоз раиси Турсунбой Эрназаровни тепаликда учратдик.

Эрталабдан чарақлаб, бутун борлиққа нур таратиб турган қуёш юзини аллақаёқдан пайдиб келган пага-пага булут қоплади. Устига-устак кўтарилган изғирин шамол баданни жунжитиб «чимдилай» бошлади.

Қўлини соябон қилиб узоқ-узоқларни кўздан кечираётган раис ўйга ботиб бир дафъа бир нуқтага тикилиб қолади. Юзига жиддият аломати югуради. Пешанасидаги ажинлар кўпаяди. Қовоғини уйиб осмонга боқади. Кутилмаганда босиб келган булут карвонидан нафратланади. «Мен...Ҳозир..», дейди-да, халлослаганича пастга, «Газик» турган томон чопади. Машинага сапчиб чиқиб, пахта пунктига йўл олади.

Кўпни кўрган раис, ҳа демай ёмғир қуйиб юборади, деган хаёлга бориб, брезент келтиргани ошиққан экан. Биз дала айлана бошладик. Мана, Шукур Болбеков бошчилик қилаётган учинчи участка пахтазори. Паст-у баландликларда гоҳ кўздан ғойиб бўлиб, гоҳ яна юзага қалқиб чиқиб ҳайқираётган кўрак узиш машиналари гувиллайди. Ер ғоят нишаб, рулни моҳирона бошқараётган довюрак механизаторлар ғайратига офарин дейсиз. Тўлаган Сувонов, Лапас Маматов, Зуфар Хўжаqов, Ҳаким Маматмуродов, Мамаражаб Сатторов кунига машина бункеридан 4-5-5 тоннадан кўрак тўкардилар. Эгатлардан узиб чиқилган кўрак ўқариқда кутиб турган шатак прицепга тўкарди. Ҳадемай уни тракторчи Ёқуб Абдулаҳадов хирмонга етказиб беради. Хирмонда Абдувоҳид Донабоев, Мухтор Нурбоев, Қосимбек Эгамбердиев, Абдуазиз Абиров каби ёшлар билан басма-басига ишлаётган олтмиш икки яшар Сарихўжа ота Сўфиев кўрак чувиш машинасидан чиққан пахтани пешма-пеш пунктга жўнатиб туришарди.

Асл деҳқон фақатгина бугунги кунни ўйламай, эртаги иш ғамида қайғуради. Ленинградликлар ҳам худди шу зайлда иш тутишяпти. Ҳосилдан бўшаган далалар шудгор қилинмоқда. Темир Назаров, Бойжон Жумаев, Абдубоқи Норбўтаев сингари пешқадам тракторчилар смена топшириғини бир ярим-икки баравар бажаришяпти.

Шундай қилиб, тиниб-тинчимас деҳқон аҳли келаси йилнинг мўл ҳосилига пухта замин ҳозирламоқда. Далалар уйғоқ!

Ҳ. ТОЖИБОЕВ.

Октябрь инсон тақдирида

БЕШ ВАКИЛНИНГ БИРИ

Газетамизнинг шу йил 31 октябрь сонида «Саҳифалар байроқдек ҳилпирайди» рубрикаси остида «Қизил Ўзбекистон» газетасининг 1927 йил 7 ноябрь саҳифасида эълон қилинган «Октябрь кишилари» сарлавҳали мақола кўчириб босилган эди. Унда қорасаройлик Довуд Карим ўғли, зангиоталик Тешабой Аҳмад ўғли, эски шаҳарлик Шарофат Ҳасан қизи, тошкентлик Нурмуҳаммадов, рус ишчиси Ряховскийларнинг Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 10 йиллиги тантаналарида қатнашиш учун Ватанимиз пойтахти — Москвага юборилгани айтилган. Редакция ана шу қишлоқ коммунистларини таниган, уларнинг кейинги фаолиятларидан хабардор кишиларга мурожаат қилиб, ўз хотираларини ўртоқлашишни сўраган эди.

● ●

Октябрь инқилобининг 50 йиллиги нишонланадиган улуғ айём арафасида редакциямизга бир мўйсафид отахон кириб келди. Сўрашдик:

— Газетангизда фамилиямни ўқиб, Москвада, революциямизнинг 10 йиллиги тантаналарида қатнашган кишиларнинг тақдири билан қизиққанингиздан беҳад хурсанд бўлдим. Ҳаяжонимни яширолмадим. Ўзим келдим. — деди у биз билан кўришаркан.

Танишдик. Бу киши ўша байрам тантаналарида қатнашиш учун Тошкент областидан юборилган беш вакилнинг бири, жанговар йилларнинг фаол қатнашчиси. Ўзбекистонда Совет ҳокимиятини ўрнатиш ва уни мустаҳкамлашга юрак қўрини сарф этган қишлоқ коммунисти Тешабой Аҳмад ўғли экан. Тешабой ака авайлаб сақлаб юрган унинг гражданлар уруши, революцион ўзгаришлар ҳамда ер-сув ислоҳоти йилларидаги ҳаётига оид ҳужжатлар, коллективлаштириш ва колхоз тузумини мустаҳкамлашда кўрсатган актив фаолияти учун берилган мақтов қоғозлари, Фахрий Ёрлиқлар унинг катта ва ибратли ҳаёт йўлини босиб ўтганидан далолат бериб турибди.

..Аҳмад акалар оиласи тирикчилик сабаби билан Марғилондан Тошкентга — Зангиотага кўчиб келиб ,шу ерда туриб қолишади. Замона оғир, оила тебратиш қийин. Битта Аҳмад аканинг эрта тонгдан шомгача ишлагани етти ўғил. икки қизни боқиш учун етмасди. Шунинг учун ҳам 13 ёшли Тешабой отаси ёнига кириб, бой эшигида ишлашга мажбур бўлди.

— Отам, Йўлдошбой исмли акам ва укам бўлиб, тўрт киши Саъдибойнинг ерини ишлардик. Топганимиз бари бир оиламизни қопламасди. Кузга келиб бойдан яна қарз бўлиб қолавердик, — эслайди Тешабой ака. — Бой баҳорда бизга қиммат баҳода уруғлик ва от-улов бериб, кузга келганда, экинлар пишиб дон арзонлаганда қарзимизни эски нархида ундириб олаверарди. Натижада қийинчилик билан етиштирган ҳосилимизнинг тўртдан бир қисмига ҳам эга бўлмасдик.

Октябрь инқилоби миллионлар қатори Аҳмад акалар оиласига ҳам шодлик, хуррамлик олиб келди. Тешабой акалар оиласи Аҳмад ака бошчилигида 1918 йили шу ерда тузилган фирқа ячейкасига аъзо бўлиб киришади. Буни Тешабой ака шундай хотирлайди: «Округком инструктори Олтинбой Хидиров деган йигит келиб. Зангиотада фирқа ячейкаси ташкил этди. Унинг аҳамиятини, ячейкага кирган кишиларнинг қиладиган ишларини тушунтирди. Оиламиздан тўрт киши биринчилар қатори ана шу ячейкага аъзо бўлиб кирдик.

Ўз дўстлари орасида, қишлоқ деҳқонлари ўртасида ишчанлиги, гапга чечанлиги билан ҳар доим ажралиб турадиган Тешабой Аҳмедов 1920 йилда партия ячейкасининг раиси қилиб сайланади. Партия аъзоларининг бу даврдаги асосий вазифаси — ячейкага ишончли кишиларни кўпроқ тортиш, ғалла развёрсткасини намунали ўтказиш, камбағаллар ўртасида тушунтириш ишлари олиб боришдек муҳим вазифалардан иборат эди.

Ёш партия ходими ўз ишига бутун меҳрини қўйди, партия ячейкаси томонидан ишлаб чиқилган планларни амалга оширишга бутун ғайратини сарфлади. Бироқ, тиш-тирноғи билан ёш Совет ҳокимиятига қарши кураш олиб бораётган миллатчи-шовинистларнинг хуружи ишни оғирлаштириб қўйди. Ер ислоҳоти даврида ячейканинг Йўлчи Каримов, Қурбонбой Қозоқбоев. Наим Мирзакаримов, Соли Норов сингари актив, бутун вужуди билан Советлар ишига берилган аъзолари босмачилар томонидан фожиали ҳалок этилди.

Жойларда «Деҳқон жамияти», «Камбағаллар комитети» сингари ташкилотларнинг тузилиши камбағалларнинг ер-сувли бўлишига, эркин меҳнат қилишига кенг йўл очиб берди. Бу йилларда Тешабой Аҳмедов «Деҳқон жамияти» раисининг ўринбосари бўлиб ишлади. Сўнг қишлоқ ширкатининг раиси сифатида Зангиотада савдо-сотиқ ишларини йўлга қўйишга муносиб ҳисса қўшди.

Тешабойнинг деҳқонлар ўртасида олиб бораётган сиёсий-тарбиявий ҳамда тушунтириш ишлари ёт унсурларга ёқмади. Улар ёш партия ходимини йўқ қилиш пайига тушдилар. Ўз ғаламуслиги билан ном чиқарган Раҳматилла бой Тешабой Аҳмедовни ўлдиришни ўз зиммасига олган Хўжахон босмачига 25 червон ваъда қилади. Фитнадан огоҳ топган Сулаймон исмли йигит бу ҳақда Тешабой акага хабар беради. Фожианинг олди олинади.

1927 йили Тошкент область партия комитети Ўзбекистонда Совет ҳокимиятини мустаҳкамлаш, қишлоқда турмуш маданиятини юксалтириш ишида актив қатнашгани учун Тешабой Аҳмедовни улуғ инқилобнинг ўн йиллиги тантаналарида қатнашиш учун Москвага вакил қилиб юборади. Тешабой Аҳмедов Москвадан Совет ҳокимияти тўғрисида, қишлоқ маданиятини ривожлантириш, кишилар турмушини фаровонлаштириш тўғрисида янги фикр-орзулар билан қайтди.

Советлар мамлакати хавф остида қолган кунларда Тешабой Аҳмедов қўлига қурол олиб, ўз Ватанини фашист босқинчиларидан ҳимоя қилди. У Волков фронтида, 1-Болтиқбўйи, 2-Белоруссия фронтларида қатнашди.

Тешабой Аҳмедов Улуғ Ватан урушидан қайтгач, савдо системасида ўз фаолиятини давом эттирди. У ана шу системада қарийб 40 йилдан ортиқ меҳнат қилди. Ҳалол ишлагани, аҳолига намунали савдо хизмати кўрсатгани учун халқ орасида обрў орттирди. Тешабой ака ҳозир шахсий пенсионер. У бир неча марта қишлоқ Совети депутатлигига сайланган. Тешабой аканинг умр йўлдоши Хайриниса опа Раҳмонова ҳам партия ва совет органларида узоқ йиллардан бери ишлаб келади. У 1929 йилдан КПСС аъзоси. Бутун умрини. ҳаётини партия ишига, халқ ишига, келажак авлод учун бағишлаган Тешабой ака ҳамда Хайриниса опа сингари кишиларнинг номи ҳамиша элда азиз, тилларда достон.

А. МАДУМАРОВ,

ЎТМИШ ТИЛГА КИРГАНДА

БУДДА ҲАЙКАЛИ

Ўқитувчи Борис Алиакбаров Хива шаҳар пионерлар уйида ишлайди. У 44 отряддан иборат экспедиция тузган. Экспедиция археология, этнография, воҳа табиати ва ҳайвонларини ўрганиш, Хоразм тарихига оид материаллар йиғиш билан шуғулланмоқда.

Пионерлар Хива шаҳридан 18 километр узоқликда «Тупроқ қалъа» деб аталган жойда ер ковлаётиб, ғалати топилдиққа дуч келдилар. Бу ерда Будданинг мисдан ишланган уч бошли, саккиз қўлли ҳайкали топилди.

Будданинг ҳайкали қандай қилиб Хоразмга келиб қолган? Маълумки, Хоразм билан Ҳиндистон ўртасидаги иқтисодий ва маданий алоқалар жуда узоқ ўтмишга бориб тақалади. Будданинг ҳайкалини Хоразмга Ҳиндистон савдогарлари келтирган бўлиши мумкин. Эҳтимол, Ҳиндистонга бир неча марта сафар қилган Паҳлавон Маҳмудга ҳурмат-эҳтиром рамзи сифатида ҳиндлар ўша ҳайкални совға қилишгандир. Ҳар икки ҳолда ҳам ўзбек ва ҳинд халқлари ўртасидаги дўстлик алоқалари қадимий эканлигини кўрамиз.

Ф. ЗОҲИДОВ,

«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ЯНГИ МУЗХОНА

Тошкентдаги Рисовая кўчасида 15-қурилиш бошқармаси инженер-техник ходимлари, ишчилари томонидан 10.000 тонна маҳсулот сақлашга мўлжалланган музхона қурилиб, фойдаланишга топширилди.

Янги музхонада бир йўла 300 тонна маҳсулотни қабул қилиб олиш ва шунча маҳсулотни аҳолига етказиб бериш учун барча имкониятлар бор. Музхонада юк ташиш ва тушириш ишлари тўла механизациялашган. Ҳар бири 3 тонна маҳсулотни кўтара оладиган тўртта лифт минутига 12 тонна юкни 5 қаватга чиқариб бериш имкониятига эга.

Б. ҚАҲҲОРОВ.

Тошкент химия-фармацевтика заводи кўплаб янги дори-дармонлар ишлаб чиқармоқда. Ҳакима Маҳаматқодирова ва Галина Головко ўртоқлар ана шу корхонанинг пешқадам ишчиларидир. Улар смена топшириқларини муттасил ошириб адо этмоқдалар.

И. Глауберзон фотоси

ҚИШЛОҚЛАРДА ТЕЛЕАТЕЛЬЕ

БУХОРО, («Совет Ўзбекистони» мухбири). Бухоро область маиший хизмат комбинати қишлоқ меҳнаткашларига хизмат кўрсатишни янада яхшилаш мақсадида, бир неча колхоз, совхозларда радио ва телеательелар ташкил қилди.

Ғиждувон районидаги Ленин номли колхознинг Улфатбиби. Энгельс номли хўжаликнинг Ғиждумак, Сармижон. «Партия XXII съезди» колхозининг Зармитан қишлоқларида ҳамда «Ромитан», «Нарпай», «Когон» совхозларининг марказларида ташкил қилинган радио-телеательe хизматидан ҳамма мамнун бўлаётир.

ТАРИХ ГУВОҲИ

Юсуфжон ўн беш ёшидаёқ Тошкент депосидаги яширин революцион ишчилар союзи билан эски шаҳар бинокор ишчилари союзи ўртасидаги янгиликларни бир-бирига хабардор қилиб турди.

Тошкентдаги қуролли қўзғолонда қатнашди. 1917 йилдан бошлаб, кўнгилли қизил аскарлар билан бир сафда туриб Туркистонда Совет ҳокимиятининг тантанаси учун курашнинг охиригача сафдан чиқмади.

Ота кураш кунларидан бирини хотирлайди. Отлар ҳориган, отлиқлар орасида Юсуфжоннинг сафдоши Болта Бекжонов кўринмас эди. Жанг майдонини қарашди. Топилмади. На борини, на йўғини билиб бўлмас эди. Орадан бир неча кун ўтгач у қамоқдан қочган Мустафо бойни оёқ-қўлини боғлаб, эгарга тўнтариб келди. Бундай кишилар ҳақида кўплаб мисол келтириш мумкин.

Юсуф Тошпўлатов 1931 йилдан 1957 йилга қадар Хоразмда прокуратура органларида, хўжалик ишларида хизмат қилди. Ҳозир республика аҳамиятидаги пенсионер.

Юсуф Тошпўлатов китоб ихлосманди. Республикада биринчи бўлиб, жамоатчилик асосида ишлайдиган кутубхонанинг Ю. Тошпўлатов уйида очилганлиги ҳақида 1962 йилнинг 1 майида радиодан хабар тарқалди.

Янгиликни эшитган москвалик шоир Виктор Урин 17 та, ленинградлик ёзувчи Коржавин 6 та, Худойназаров 149 та, М. Екубов 34 та китоб совға қилишди. Германия Федератив Республикасининг журналисти Иной Графиус чет мамлакатлар билан маданий алоқа қилиш жамияти орқали икки китоб юборди. Шундай қилиб, китоб фонди 10 мингга етди, кутубхона аъзолари эса мингдан ошиб кетди.

Жамоатчилик асосидаги бу кутубхонада дўстлик бурчаги ҳам бор Отахон Совет Иттифоқининг кўпгина шаҳарларидан ҳар куни ўйлаб хатлар олиб туради. Хатлардан бирида украиналик Мария Баранова Хоразм ҳақидаги китоблардан сўраган. Олтойлик А. Пранин Махтумқули шеърларини юборинг, дебди.

Хоразмга келган меҳмонлар, сайёҳлар кўпинча Юсуф аканинг кутубхонасини бориб кўришади. Ана шундай азиз меҳмонлардан бири космонавт учувчи П. Р. Попович 1967 йил 12 майда Хоразмга келганда отанинг меҳмони бўлиб, у билан бирга расмга тушган. Дўстлик бурчагининг аъзолари 160 кишидан ошди.

1967 йилда Юсуф Тошпўлатовнинг камтарин меҳнати юксак тақдирланди. Унга Меҳнат Қизил Байроқ ордени топширилди.

Кекса жангчи, коммунист Юсуф Тошпўлатов шу кеча-кундузда ёшлар орасида ўз тенгқурларининг ёш Совет ҳокимиятини мустаҳкамлашдаги кураши. Хоразмда Жунаидхон тўдаларининг тугатишдаги жасорати ҳақида мароқли суҳбатлар, учрашувлар ўтказмоқда. Унинг ҳар бир учрашуви катта қизиқиш туғдирмоқда. Чунки у тарихнинг гувоҳидир.

И. ИНОЯТОВ,

«Совет Ўзбекистони» штатсиз мухбири.

АЖОЙИБ КИШИЛАР

ЁЗЁВОНДАН ЧИҚҚАН МИЧУРИН

Ёзёвонга бу одамнинг отини айтиб сўроқлаб борсангиз, «Қайси Абдуллажон экан-а?» деб ўйланиб қолишади. Фамилиясини айтсангиз ҳам «Ҳасанбоев деган ким бўлди?» деб бир-бирларидан суриштира кетишади.

—Райкомнинг олдидаги ғалати дарахтларни кўкартирган одам-чи! десангиз, танишади.

—Э, Мичуринми?! Мичурин денг! У йигитни Мичурин демаса ҳеч ким танимайди бу Ёзёвонда.—дейишади.

Кейин билсак ҳақиқатан бу йигитнинг исми ҳам, фамилияси ҳам битта бўлиб кетган экан.

Ёзёвонликлар уни Мичурин деб юборишган экан. Бу унга ҳам исм, ҳам фамилия, ҳам тахаллус экан.

Агар яқин орада Ёзёвонга йўлингиз тушган бўлса, кўргандирсиз райком биноси олдида ғалати арча дарахти ўсиб турибди. Худди кўкка сув отиб турган фонтаннинг ўзгинаси, дейсиз узоқроқдан кўриб.

Ҳар хил баландликда сув отиб турган фонтансимон шаклда чилпиб ўстирилган арчанинг шохлари бетиним отилиб турган сув зарраларига ўхшаб кўриниб кетади.

Худди шу ерда шохлари космик ракеталар ва ер йўлдошларининг кўринишини эсга соладиган бир дарахт ҳам бор. Уни ёзёвонликлар «Фазогирлар дарахти» деб аташади.

Булар ёзёвонлик Мичуриннинг иши. У фонтансимон арча шохларини чилпиб бориб уч йил деганда шу ҳолга келтирган. «Фазогирлар дарахти» устида ишлай бошлаганига эса беш йил бўляпти. Аввал қантак ўрик кўчатини экиб, уч йил ўбдон парвариш қилган. Шохлари ҳар хил баландликда, уч ердан чилпиб ўрик тепасини салладек ўраб олган гардиш шаклида ўстирилган. Абдуллажон уларни орбиталар деб атаб, тагидан йўлдош ва корабларни эсга соладиган шаклда шохлар ўстириб чиқарган. Биринчи энг пастдаги орбита тагидан ўсиб чиққан тўрт шохнинг ҳар бири биринчи учирилган ер йўлдошлари шаклидадир. Иккинчи орбита тагидан чиқарилган шохлар ўз шакли билан «Восток» ва «Восход» кемаларини эсга солади. Учинчи орбита бўшлиқ орбита бўлиб унинг тагидан шохлар чиқарилмаган. Энг тепада эса тик кўкка йўналган ракетасимон шох.

Яна шуниси қизиқки, йўлдош, кема, ракета шаклидаги шохлар қизил баргли олхўридан ўрикка улаб кўкартирилган. Электр ёки қуёш нурлари тушиши билан унинг барглари товланиб кетади. Шохларининг нимага ўхшашлиги яққол кўринади-қолади.

Ҳасанбоев «фазогирлар дарахти»нинг ҳали анчагина ишлари бор, деди. У чилпишни давом эттириб ракетанинг қирраларини ҳам чиқариб уни яна мукаммаллаштирмоқчи.

Биргина бу эмас. У йўлакнинг икки четида икки туп ўрик ўстириб, шохларини чилпиб, думалоқ шакл тайёрламоқчи. Уларнинг тепа қисмларига эса алоҳида қизил баргли олхўри улаб, шу шохчи қанотини ёзиб қўнаётган бургут шаклига келтирмоқчи. Шунда йўлак икки бургут қаноти остида қолиб, манзара янада гўзаллашади.

Мен, бундай тиниқ қизил баргли олхўрини қаердан топгансиз, деб суриштириб қолдим. Бунинг тарихи ҳам қизиқ экан.

—Ёшлигимдаям «дарахт жинниси» эдим, — деди Абдуллажон кулиб — унинг кўчатини беш ёшимда бўлса керак, дарахтзор ичидан топиб келиб кўкартирган эканман. Эшигимизда қучоққа сиғмас бўлиб кетган эди. Эллик бешинчи йилги совуқда қуриб қолди. Кейин данагидан яна кўпайтирдим. Унинг фақат баргимас, гули ҳам, танаси ҳам меваси ҳам қип-қизил бўлади. Ҳозир Ёзёвонда кўпайиб қолди бу олхўридан. Сўраганга кўчатидан беряпман. Мезаси жуда егуликда.

Ҳасанбоев мева дарахтларини чилпиб, ҳосилдорлигини кўтариш устаси, пайванднинг пири. Ёзёвонликлар у солган пайванднинг, ёки ўтқазган кўчатнинг тутмай қуриб қолганини эслаша олмайди. Ёзёвонда қаерда дарахт ўтқазадиган, боғ қиладиган бўлишса, Мичурин кўриб берсин, деб айттириб кетишади. У тепасида турмаса кўнгиллари жойига тушмайди.

Чунки Мичуриннинг қўли теккан дарахт борки, шохлари ерга теккудек мева қилади. У шохларини чилпиб паст бўйли қилиб ўстирган олма, шафтоли, ғайнолилар чўлда Ёзёвон шароитида одатдагидан юз, юз эллик килограмм ортиқ ҳосил қиляпти. Одамлар уни ҳурматлаб Мичурин деб атаб юборишганича бор. Бўлмаса, у ўзи Растон коммунал хўжалик бўлимининг оддий бир боғбони.

М. МАНСУРОВ.
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

Чирчиқ шаҳридаги «Узбекхиммаш» заводида Саъди Жемилов 21 йилдан бери баракали ишлаб келмоқда. У ҳамкасблари ўртасида ҳалол меҳнати билан обрў-эътибор қозонди. Ўртоқ Жемилов беш йиллик режаларини муддатидан илгари бажаришга муносиб ҳисса қўшмоқда. Чапдаги суратда: пешқадам ишчи С. Жемилов. Янгийўл пойафзал фабрикасида Муҳаббат Наимбоева сингари пешқадам ишчилар кўп. Шу боисдан ҳам фабрика коллективининг ютуқлари кўпаймоқда. Ўнгдаги суратда: беш йиллик зарбдори ўртоқ М. Наимбоева.

И. Глауберзон ва А. Тўраев фотолари.

УЛКАН ТАЛАНТ

(МУХТОР АВЕЗОВНИНГ ТУҒИЛГАНИГА 70 ЙИЛ ТЎЛИШИ МУНОСАБАТИ БИЛАН).

Ҳақиқий ёзувчи доимо ўтмишни ҳозирги замон орқали келажак билан боғловчи кўприк тариқасида тарихга киради. Буюк ёзувчи ва мутафаккир ижоди эса — бадиий адабиётнинг ана шу тарихий миссиясини (бурчини) энг ёрқин мужассами бўлиб майдонга чиқади.

Мухтор Авезов деганда даставвал буюк Абай, унинг ҳақидаги эпопея кўз олдимизга келади. Бу—Мухтор Авезовнинг «Абай» номи билан машҳур тўрт томли романини яратгунча ўтган узоқ ва мураккаб ижодий йўлини кўрмаслигимиздан ва қадрига етмаслигимиздан эмас: Мухтор Авезов ўзи ҳам то Абай даври ва образи устида ишлашга киришгунича ёзган ўттизга яқин драма, ҳикоя ва қиссаларини қозоқ халқининг XIX асрнинг иккинчи ярмидаги ҳаёти ҳақидаги эпопеясини яратишга тайёргарлик, катта «ҳатлаш» учун керакли бир трамплин, тирак тариқасида тавсифлаган эди. Авезовнинг доимо катта маҳорат ва ғайрат билан давом эттирилган илмий текширувчилик фаолияти ҳам «Абай» эпопеясини яратишдек зўр қаҳрамонликни воияга етказган ва юзага чиқарган омиллардан бири бўлди. Тўхтовсиз ўқиш — аввал Ўрта Осиё Давлат университетида, кейин Ленинградда, кейинроқ яна ўша Тошкентда аспирантурада ўқиш, Олмаота ва Москва Давлат университетларида профессорлик ва илмий тадқиқотчилик фаолияти ёзувчининг фикрини қайраб борди, унинг ўтмишига ва замонамизга қарашларига нур киргизди.

«Дўстинг ким, — сен айт, ўзинг кимсан — мен айтаман» мақолини адабиётга татбиқ этиб, «тасвир материалинг нима, — сен айт қанақа ёзувчисан. — мен айтаман» дейиш мумкин. Тасвир объектини танлашда ёзувчининг ғоявий хазинаси, интилишлари ва санъаткор сифатида балоғат даражаси ўзини намоён этади.

Абай ва Авезов. Бу икки ном бизнинг онгимизда энди доимо ёнма-ён туради. Икки аср, икки ноўхшаш даврнинг икки кишисининг бизнинг зеҳнимизда эгизак бўлишида чуқур маъно, қонуният ва жуда ҳам фойдали сабоқ бор.

Абай, унинг ижоди — қозоқ халқи тарихида, йўге, бутун Ўрта Осиё халқлари тарихида катта бир даврни ташкил этади. XIX асрда дунёга (М. Горькийнинг ажойиб таъбири билан айтганда) «талантли юлдузлар туркуми»ни берган Россия, ўша асрнинг иккинчи ярмида бутун дунёда илғор инқилобий фикр ва ҳаракатнинг маркази бўлиб қолган эди. Қозоқ далаларининг ва Ўрта Осиё шаҳарларининг Россияга қўшилиши бу ерларга фақат заводчи ва жандармнигина эмас, балки Россиянинг асл моҳияти ва ғурури бўлган «талантли юлдузлар туркуми»нинг ҳаётбахш нурларини ҳам олиб келган эди. Абай ана шу нурнинг қадрига етганлардан бири, балки биринчиси бўлди. Абай якка эмас эди. Бизнинг Фурқатимиз ва Муқимиймиз ҳам маънан Абайнинг ёнида, қанотида эди. Илғор Россия ҳаёти билан танишув бу асл халқ фарзандлари онгида ўз атрофига танқидий қараш ва ўз халқи ҳаётини яхшилаш йўлларини ахтариш истагини туғдирди. Абай ўз «Насиҳатлари»да келар авлодга васият қилди: «Эсингда бўлсин, энг зарури — рус илмини ўрганиш. Ёмонликлардан қутулиш ва яхшиликка етишув учун рус тилини ва рус маданиятини билиш зарур».

Бу — миллий ва диний чекланганликдан қутилиш, ўз даврининг одати бўлиб, кенг тарқалган ва эскирган назарлари доирасини ёриб чиқиб, кўпчиликнинг савиясидан баланд кўтарилиш ва ҳаммани ана шу юксакликка чақириш демак эди.

Абай қиёфасида даставвал ана шу эскиликка қарши, асрий, иркий, қабилавий одатларга ва тасаввурларга қарши исёнкорлик хосияти Авезовни ўзига мафтун этди. Бу — тасвир объекти билан тасвирловчи субъектнинг руҳан, маънан ўхшашлиги далолати эдиким, бу ўхшашликсиз субъект объектни тушуна олмайди, бинобарин, ҳаққоний ва бадиий тасвир этолмайди. Абай Авезов учун даврнинг кўзгуси, қозоқ халқидаги энг илғор интилишларнинг мужассами эди. Мана Мухтор Авезовнинг ўз сўзлари: «Ўз меҳнаткаш халқининг маънавий кўзи бўлиб қолган Абай билан бирга мен шу халқнинг қалбини руҳини билмоқчи бўлдим ва бу руҳни унинг энг ажиб кўринишлари орқали очиб бермоқчи бўлдим».

Мана бундай улуғ вазифанинг уддасидан чиқиш учун, худди Абайдек, ўз замонасининг энг илғор ғоявий ва эстетик қарашлари чўққисида туриш зарур ва Авезов шундай ёзувчи бўла олди. Худди Абай ўзининг энг яхши асарларини, бир ёқдан, буюк ёзувчининг ўз иқрорича, Саъдий, Навоий ва Фирдавсий ижоди каби шарқ халқлари миллий адабиётининг энг яхши вакилларидан, халқ ижодидан дарс олиб ва иккинчи ёқдан рус маданияти чўққиларини, Пушкин ва Толстойни ўрганиб ёзгандек, Авезов ижоди ҳам ҳар қандай миллий чекланганликни улоқтириб ташлаб, ҳамма халқлар маданиятига пайванд бўлди ва бу ҳол унга жуда ҳам улуғ ғоявий ва бадиий вазифанинг уддасидан чиқишга имкон берди. «Материал тўплар эканман, мен Абайнинг дўстлари ва мухлислари билан, унинг собиқ душманлари ва рақиблари билан — уларнинг ё ўзлари ёки ўғил ва набиралари билан суҳбатлар қилар эдим... Ўтмишни менинг жуда кексайган суҳбатдошларимнинг хираланган хотирасидан ўқишга тўғри келар эди. Кўп нарсаларни ўз топогонлигим қуввати билан жонлантиришга, Абайнинг замондоши бўлган бошқа кишининг айтганларига солиштириб изоҳлаш, аниқлаш керак бўлур эди. Бу хотираларга жуда ҳам нозиклик ва эҳтиёт билан муносабатда бўлишга тўғри келди: кечикиб келган мусофир аллақачон ўтиб кетган карвондан қолган кул ичидан йилт этган чўғни топиб олар экан, ана шундай назокат ва эҳтиёт билан уни пуфлайди, ўз нафаси билан яна гулхан ёндиради. Бу ҳикояларга қараб аллақачон ўтиб кетган ҳаёт манзарасини тиклаш — худди олтмиш яшар Ойкеримнинг қиёфасига қараб унинг бир вақтлар Абайни мафтун этган қизлик нафосатини кўз олдимизга келтиришдек, жуда қийин эди. Аммо совет ёзувчисининг содиқ ёрдамчилари — социалистик реализм методи, ўтмишга равшан танқидий назар, рус классикларининг буюк реалистик традициялари — мени кўп боши берк кўчалардан чиқариб турдилар. Абайнинг ўзи ҳам асарлари билан менга кўп ёрдам берди». Ажойиб ёзувчининг бу сўзларида «Абай» эпопеясининг муваффақиятини таъмин этган омиллар жуда аниқ айтиб берилган. «Рус классикларининг буюк реалистик традициялари» ҳақидаги суҳбатларда Авезов турли рус ёзувчиларининг таъсирини ўзида турлича сезишини айтар ва улар орасида Иван Тургеневни алоҳида ажратиб кўрсатар эди.

Тасвир материалига жиддий, моҳирона муносабат, реализм традицияларига садоқат, натижасидагина персонажларни, айниқса бош қаҳрамонни сунъий равишда кўтариб тасвирлашдан, агеографик равишда, жонсизлантириб-қонсизлантириб, «авлиёлаштириб» тасвирлашдан қочиш натижасидагина «Абай»дек монументаль реалистик асар ярагилиши мумкин эди. Бу йўлда Авезов рус классик ва совет адабиётининг ижобий тажрибасидангина эмас, балки хато ва камчиликлардан ҳам ўзига яраша сабоқ чиқариб олишга қодир, мустақил фикрловчи ёзувчи эканини кўрсатди.

«Абай» эпопеясида Авезовнинг реалистик балоғати шунда кўриндики у бош қаҳрамонни даврнинг фокуси, яъни даврнинг энг характерли илғор хислатларини ўзига йиққан ойна каби тасвир этди, социал муҳит билан қаҳрамоннинг бирлигини бузмади.

«Абай» эпопеяси қозоқ халқи ҳаётининг энциклопедияси бўлиб қолди.

Ҳақиқий реализмнинг серсамарали хусусиятларидан бири замонавийликдир. Социалистик реализм санъатининг вакили қайси тарихий давр материалига мурожаат этмасин, ундан бизнинг кунимиз учун оҳангдош ва сабоқли бўлган томонларни топа олади. Тарихда қонуният борлигини кўрмаган ва ўтмиш билан ўз замонаси орасидаги чуқур тарихий алоқани сеза олмаган ёзувчи ҳаққоний ва замонаси учун фойдали, актуал асар ёза олмайди. «Унинг образини қайта яратар эканман, — деб ёзган эди Мухтор Авезов, — мен фақат Абайнинг бизнинг халқимиз тарихида тутган ўрни ҳақидагина ўйламадим, фақат унинг ўтмишдаги прогрессив роли ҳақидагина ўйламадим, мен қандай ўйлар ва қандай орзулар уни бизнинг замонамиз билан, совет авлоди билан боғлаши ҳақида ҳам ўйладим. Ўтмиш замонларнинг ҳаётидан мен ундан кейинги тарих учун нимаики қимматли ва унутилмайдиган бўлса, шуни саралаб олавердим».

Замонавийлик совет даврининг ғоявий ва эстетик талабларига сезгирлик Авезовга фақат ўлмас тарихий полотна яратишгагина эмас, балки ҳозирги замон ҳаётидан янги асарлар яратишда муваффақиятли ишлашга имкон берди. Афсуски, ёзувчи ҳозирги замон ҳаётидан ёзишга ният этган романларидан фақат биттасинигина асосан тугаллашга улгирди, холос.

Реалистик принципларга садоқат ва уларни ижодда татбиқ қила билиш маҳорати Авезов асарларини, айниқса «Абай» эпопеясини ёрқин миллий колоритли, тарихан тийран, ҳаққоний қилади. Авезов сатрларидан унинг ўз юртига, унинг табиатига, ўз халқига, унинг фазилатларига муҳаббати барқ уради, қозоқ далаларининг фазодек кенглиги, чексиз ранго-ранглиги ва хушбўйлиги сезилиб туради. Ўз халқининг миллий руҳини ва фазилатларини тушунишда, сезишда ва тасвир этабилишда Авезов Олимжон Иброҳимов ва Абдулла Қодирий унга ўрнак бўлганини мамнуният билан гапирар эди. Қозоқ халқи ҳаётидан дастлабки реалистик проза асарлари яратган татар ёзувчиси Олимжон Иброҳимовнинг улкан қозоқ ёзувчисига таъсири англашиларликдир. Энди Абдулла Қодирийга келсак, Авезов уни «Совет шарқидаги туркий халқларнинг кўзга кўринган ёзувчиси» деб таърифлаган эди. Ўрта Осиё халқлари адабиётида биринчи бўлиб тарихий роман жанрини яратган Абдулла Қодирий ижоди, табиий, қозоқ адабиётида биринчи эпопеяни яратган Авезовни қизиқтирган баъзи ижодий масалаларга жавоб бўлиб тушди. Шу сатрларнинг автори (муаллифи) билан суҳбатларда Авезовнинг Абдулла Қодирий ҳақида қайта-қайта сўз очиб, унинг ижодини яхшилаб ўрганиш ва унга объектив баҳо бериш зарурлигига диққатни жалб этиши ҳам унинг талантли ўзбек ёзувчиси ижодининг самимий мухлиси эканидан далолат берар эди. Шундай қилиб, Олимжон Иброҳимов ва Абдулла Қодирий мисолида ҳам биз Авезовнинг ҳамма халқлар адабиётидан дарс олганининг шоҳиди бўламиз.

Турли халқларнинг илғор ғоявий ва эстетик тажрибасини ўзлаштириш натижасидагина Авезов фақат қозоқ адабиётига эмас, жаҳон адабиётига ҳам катта ҳисса қўша олди. Шунинг учун «Правда» ёзган эдики «Мухтор Авезовнинг «Абай» романи фақат қозоқ адабиётидагина эмас, балки бутун совет адабиётида ҳам катта ҳодисадир». Эпопеянинг биринчи икки китобининг Давлат мукофотига ва бутун эпопеянинг эса Ленин мукофотига сазовор бўлиши — Совет халқи томонидан Авезов ижодининг зўр ғоявий-бадиий қимматини тан олиниши нишонасидир. Авезов эпопеясининг бутун жаҳон шуҳрати масаласига келсак, бу ҳақда қозоқ ёзувчиси ва танқидчиси М. Қоратоевнинг хотирасида сақланган қуйидаги эпизод ҳам маълум тасаввур бериши мумкин. «Ўтган (1958) йили, Африка ва Осиё ёзувчиларининг Тошкентда бўлган конференцияси чоғида, Мухтор Авезов турган меҳмонхона номерига таржимон билан бирга бир ёш африкалик кириб келди. Ҳаяжонли қиёфаси, ялтироқ, жилвагар кўзлари серғайрат, бу «қора» одамнинг не ҳислар гирдобида эканини сездириб турар эди. Иккитагина сўзни — «Мухтор Авезов»ни у равшан ва лўнда қилиб айтди. Номерда биз бир неча киши эдик, биз меҳмонни оёққа қалқиб қарши олдик, Мухтор Умархонович эса имо билан «Мухтор Авезов» деганлари ўзи эканини билдирди. Африкалик яна нималарнидир айтди, унинг сўзларидан биз фақат «Абай» деган сўзнигина тушундик, у Авезовга томон отилиб, унинг қўлларини қисакетди. Бу — Камерундан келган йигирма етти яшар ёзувчи Бенжамин Матип эди. У француз тилида сўзлаб кетди...:

— Бундан аввал мен қозоқлар тўғрисида ҳеч бир нарса эшитмаган эдим. Энди эса уларни биламан ва жуда яхши биламан, чунки яқинда инглиз тилида Мухтор Авезовнинг мўъжизакор китобини ўқидим.

Бутун биз жаҳон халқларига, Мухтор Авезовдек санъаткорни берган қозоқ халқига яна бир қайта миннатдорлигимизни изҳор этиш билан бирга, улкан ёзувчининг халққа бағишланган ҳаёти ва ижодидан чиқадиган ана шу хулосани эсга оламиз ва ёдда тутиб қоламиз.

Иззат СУЛТОНОВ,
филология фанлари доктори.

ҒАЙРАТИЙ.

ТАНИШ СУРАТ

ҲИКОЯ

Навбатчи врач Карим Амиров телефон трубкасини қўйиб, шошилганича ташқарига чиқди. Қор тинган. Аччиқ изғирин кучайиб, ҳаммаёқ музлаган эди.

Амировдан илгари кўчага чиққан ўрта бўйли, оёқ олишлари чаққонгина ҳамшира аёл қўлидаги дори-дармон қутисини машинага қўйди. Карим Амиров чиқиб ўтиргач, бирга жўнадилар.

Машина олға интилар, ер-кўкни қоплаган қор чироқ шуъласида биллур сингари майин товланарди.

— Беморинг биринчи чақиришими? — деди ҳамширага ўгирилиб қараган Амиров.

— Учинчи бўлса керак. Бечоранинг дарди хийла оғир.

Амиров индамади. Ҳамшира беморга қилинаётган чора ва дори-дармонлар ҳақида гапириб борди. Машина кичкина кўчага бурилгач, сирғала-сирғала охири кўк бўёқ билан бўялган дарвоза ёнида тўхтади. Ҳамшира машинадан тушиб, дарвозани тақиллатди. Бир оз фурсатдан сўнг олтмиш ёшлар чамасидаги узун бўйли, қотмадан келган бир кампир эшикни очаркан, врачни кўриб севиниб кетди.

Ҳайҳотдай ҳовли. Қор билан қопланган дарахт шохлари эгилиб, унда-бунда синиб ётибди. Ҳовли бўм-бўш.

Кампир айвон чироғини ёқиб, келувчиларни чап тарафдаги хонага бошлади. Уй ранг-баранг жиҳозлар билан безалган, шипда ёниб турган қандил шуъласи каравотда ётган ёш аёлнинг заъфарон юзида хира тебранар эди.

— Врач келди, кўзингни оч, болам, — деди бемор пешанасини силаркан кампир. Хотин хорғин кўзларини аста очиб, врач ҳурмати учун сал қўзғалиб қўйди.

— Уринманг, синглим,— деди Амиров бемор яқинига ўтириб. Ўртада қисқа-қисқа савол-жавоб бошланди. Кампир ҳам гапга аралашди. Қизининг бир йилдан бери касалманд бўлиб оёқ учида юрганидан, энг охири оғирлашиб ётиб қолганидан ҳасрат қилиб кетди. Амиров кампирни диққат билан эшитгач, беморнинг қон босимини ўлчаб, сўнгра томир уришларини кузатди:

— Мендан илгари кўрган врачлар дардингизни тўғри аниқлаганлар!—деди беморга юзланиб Амиров. У рецепт қоғозларини кўздан кечиргач:— Берилган дори-дармондан тузук фойдаланолмаганга ўхшайсиз — деди афсус оҳангида. Хотин бош тебратиб тасдиқ ишорасини қилди:

— Дориларнинг баъзиларини тополмадик.

— Ўзим топиб бераман. Касаллигингизга эътибор бермасангиз жигарингиз яна шишади.

— Варақа топинг. Ёрдамингизга муҳтожмиз, болам!—деди ялинган оҳангда кампир. — Яхшироқ дорилардан ёзиб беринг, айланай. Шояд қўлингиз енгил бўлиб, қизим шифо топиб кетса.

Амиров рецепт ёзаркан сўради:

— Исм, фамилиянгиз.

— Ризаева Қундузхон.

— Ўртоғингизнинг фамилияси бўлса керак, шундайми?

— Шундай. Ўртоғим Аҳмад Аҳрамович Ризаев.— деди оҳиста овоз билан Қундузхон. Амиров ҳайрон бўлди. Бир нафас ўйлаб қолди. Врач суҳбати билан бир оз тахаси енгил тортган Қундузхон:

— Назаримда фамилиям сизга танишга ўхшайди, деди.

— Ҳа, шу фамилия тагида таниш бир кишининг сиймосини кўраётгандайман.

— Балки, ўртоғим Ризаев сизга таниш чиқар.

— Эҳтимол.

Шу чоқ аёл ёнида қадалиб турган онасига бир нимани ишора қилди. Кампир китоб шкафидан қизил бахмал муқовали расм альбомини олиб келиб, стол устига қўйди. Амиров шошилмасдан альбомни варақлар экан, қайси кўз билан кўрсинки, таниш сурат, ёшликдаги қадрдон дўсти Ризаевга тикилиб қолди.

— Худди ўзи!—деди титраган товушда Амиров. Киши билмас ҳаяжонини аранг босиб тилартиламас альбомни ёпиб, бир чеккага аста суриб қўйди.

— Нима бўлди, сизга?—Қундузхон Амировдаги фавқулодда ўзгаришни тушунолмай сўради. Хизмат юзасидан ҳузуримга келиб руҳан озор чекаётганингизни тушуниб турибман!

— Сиз ўйлаганча эмас, синглим!—деди Амиров сир бой бермасдан, ўзини гетикликка солиб.

Амиров аввал Қундузхон илтимосига эътироз билдирган бўлди. Сўнгра, иложсиз гап бошлади.

— Ризаев билан неча йилдан бери бирга турасиз?

— Беш йил бўлиб қолди.

— Ҳозир ўзи қаерда ишлайди? Кўпдан бери кўрмайман.

— Узоқ бир районда, агроном бўлиб ишлайди.

— Янглишмасам, сиз ўртоқ Ризаевнинг иккинчи турмуш ўртоғи бўлсангиз керак— ўнғайсизланиб савол берди Амиров.

— Шундай!—деди Қундузхон ва энтикиб альбомни қўлига олдида, ичидан бир суратни олиб Амировга кўрсатди.

— Ризаевнинг биринчи ўртоғи Феруза деган қиз мана шу бўлади. Ҳозир вафот этган!—Амиров Ферузанинг суратини кўриши билан борлиқ-йўғлиқ ҳолатда қолди.

— Ферузани билармидингиз?— бу савол Амировнинг жароҳатланган юрагини тимдалагандай бўлди.

— Ёшлик, ўспиринлик чоғларим Ризаев билан бирга ўтди. Ўрта мактабни битирганимиздан кейин у қишлоқ хўжалик институтига, мен медицина институтига кирдим. Ризаевнинг ёшлик чоғида ота-онаси ўлиб, қариндош-уруғларининикида тарбияланиб катта бўлгани учун кўпинча бизникида бўлар эди. Отам шафқат юзасидан унинг усти-бошидан хабар олиб турар, гўё туғишган ака-укадай бирга яшар эдик. Бирга ўқиб, бирга ўйнаб юрган Ферузани севиб қолганимни ўзим ҳам билмай қолдим. Ниҳоят, ўқишни тугатдик. Мен институтда илмий ходим бўлиб ишлаб қолдим. Феруза районга врач бўлиб тайинланди. Дўстим Ризаев ҳам шу районда агроном бўлиб ишлаб юргани учун Ферузадан кўнглим тўқ эди. Кунлар ўтди. Ҳафта сайин Феруза билан хат-алоқамиз тўхтамас эди.

Эрта куз пайти. Институт иши билан икки-уч ойча илмий командировкага бориб, қайтиб келсам Ферузадан хат-хабар йўқ. Анча ташвишландим. Феруза ишлаб турган районга жўнадим. Уй эгалари мени қадрдонлардай кутишди. Бундан бир ой муқаддам Ферузанинг Ризаевга турмушга чиқиб, бошқа қишлоққа кўчиб кетганлигини айтишди. Бу совуқ хабар қаршисида эсанкираб, ўзимни йўқотиб қўя ёздим. Ризаев менинг номимдан сохта хатлар уюштириб, Ферузанинг кўнглини совутибди, охири ўзи турмуш қуришга муваффақ бўлибди.

Қундузхон эрининг бунчалик ёвуз одам эканлигини биринчи дафъа эшитаркан, ўз қулоқларига ишонмай, хаёлга толди.

Амиров беморни аста ётқизди-да, қилинажак давони ҳамширага тайинлаб, ташқарига чиқди.

— Дастурхон тайёрлаяпман!— деди даҳлизда турган кампир.

— Рецепт ёзиб, яна икки соатдан кейин дориларни ўзим тайёрлаб олиб келиб бераман!— деди.

— Барака топинг!— миннатдорчилик билдирди кампир.

«БОТАНИКА» САНАТОРИЙСИДА

Тошкент яқинидаги Қибрай қишлоғида «Ботаника» санаторийси ишга туширилганига эндигина бир йил бўлди. Бу кардио-невралогик санаторийда ойига 300 меҳнаткаш дам олмоқда ва даволанмоқда. Суратларда: дам олувчилардан бир гуруҳи, (чапда) ҳамда санаторий ошхонасида дастурхон тузалмоқда. (ўнгдаги сурат).

И. Глауберзон фотоси.

СОВЕТ ҲУКУМАТИНИНГ ГЕРМАНИЯ ФЕДЕРАТИВ РЕСПУБЛИКАСИ ҲУКУМАТИГА БАЁНОТИ

(Боши биринчи бетда).

...тия раҳбарларининг, айниқса унинг ўнг ...и раҳбарларининг нутқларидан кўп ...дан нусха кўчирилганлигини национал-де...кратик партия арбоблари аслида яшираётганлари ҳам йўқ.

Национал-демократик партия реваншчилик иғвогарликларига бош қўшган очиқдан-очиқ милитаристик руҳдаги турли-туман иттифоқлар, бирлашмалар ва уюшмалар билан, нацизмнинг бошқа тусдаги кўринишлари бўлмиш ўта реакцион партиялар ва гуруҳлар билан узвий боғланган. Германия Федератив Республикасида бир неча юз шундай ташкилотлар бор.

Германия Федератив Республикасидаги энг реакцион шовинистик кучлар кучайиб бораётганлиги қандайдир тасодифий ёки кутилмаган ҳодиса эмас, дейилади баёнотда, бу — Германия Федератив Республикаси расмий сиёсатининг бевосита оқибатидир. Германия Федератив Республикасининг расмий сиёсати кўп йиллардан бери Европадаги мавжуд чегараларни тан олмаслик, ядро қуролига эга бўлишни талаб қилиш, «барча немислар номидан» гапиришга даъво қилиш негизига, Германия Федератив Республикаси составига кирмаганлиги ва кирмаслиги маълум бўлган Ғарбий Берлинга авантюристларча ҳамла қилиш негизига қурилиб келмоқда.

Германия Федератив Республикаси ҳукумати аввалгидек кенг кўламда ҳарбий тайёргарликлар программасига энг кўп эътибор бераётганлигини инкор қилиб бўлмайди. Бундесверда ҳозир ярим миллионга яқин солдат борлиги ва у кўп сонли армияни вужудга келтириш негизи сифатида яратилаётганлиги ҳаммага маълум. ГФРнинг ҳарбий харажатларига давлат бюджетининг учдан бир қисмига яқини сарф қилинмоқда.

Совет ҳукумати ихтиёрида, дейилади баёнотда, Потсдам битими қоидаларига хилоф равишда ГФРда энг янги танклар, сув ости кемалари, реактив самолётлар ва бошқа ҳарбий техника ишлаб чиқариш авж олдириб юборилганлиги тўғрисидаги маълумотлар бор. ГФРнинг сиёсий ва ҳарбий арбоблари ядро қуролига шерик бўлиш йўлларини изламоқдалар.

Гражданларнинг конституциядаги асосий ҳуқуқлари ва эркинликларига кенг кўламда ҳужум қилинаётганлиги Германия Федератив Республикасини милитарлаштиришнинг узвий қисмидир, фашистлаштириш йўлидаги катта қадамдир.

Сўнгра баёнотда айтиладики, ГФРнинг расмий арбоблари яқин вақтлардан бери мамлакатда «янги сиёсат» ўтказилмоқда, «шарққа доир янги сиёсат» эълон қилинган, бу сиёсат Ғарбий Германия ҳозирги ҳамма касалликларини тузатишнинг шифоси бўлади, деб даъво қилмоқдалар. Ҳақиқатда эса, бунда гап Европадаги реал аҳволни тан олмасликдан иборат эски сиёсатни янги ниқобга ўраб кўрсатишга уриниш тўғрисида, милитаризм ва реваншдан иборат эски сиёсатни янгилашга, баъзи соҳаларда эса, эски сиёсат асосчиларидан ҳам ошиб тушишга уриниш тўғрисида боряпти.

Ғарбий Германия сиёсатчилари, деб таъкидланади баёнотда, янги нацистларнинг фаолияти учун шароит яратиб бериб, шу тариқа ГФР ҳозирги вақтда ҳаракат қилаётган агрессия ва уруш кучлари билан бир сафда турганлигини ва у халқаро вазиятни кескинлаштиришга бундан буён ҳам ўз ҳиссасини қўшиш ниятида эканлигини очиқдан-очиқ кўрсатмоқчи бўладилар.

Шу нарса характерлидирки, дейилади баёнотда, ГФР ҳукумати ўзаро муносабатларда куч ишлатмаслик тўғрисида тегишли халқаро-ҳуқуқий формадаги баёнотларни, бошқа социалистик мамлакатлар билан тенг асослардаги баёнотларни ГДР ҳукумати билан айирбошлашдан турли важлар кўрсатиб бўйин товламоқда. Бу нарса ГФР сиёсати социалистик Германия Демократик Республикасига ва бошқа социалистик мамлакатларга қарши қаратилган агрессив характерда эканлигини яна бир карра кўрсатиб турибди.

Лекин ГФР сиёсатчилари бундай ниятлар қандай оқибатларга олиб келишини ўйлаб кўряптиларми? Маълумки, Германия Демократик Республикаси Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик мамлакатлар билан қардошларча иттифоқчилик муносабатлари орқали боғланган, бу муносабатлар тегишли шартномалар билан мустаҳкамланган, Германия Демократик Республикаси Варшава шартномаси ташкилотига аъзо бўлиб кирган. ГДР суверенитети ва мустақиллигига қилинган ҳар қандай ҳамла ана шу мудофаа ташкилотида қатнашувчи барча социалистик мамлакатларнинг хавфсизлигига ҳамла қилиш билан тенг бўлур эди ва табиийки, қақшатқич жавоб зарбаси берилишига сабаб бўлур эди. ГФР халқи ўзини-ўзи ҳалок қилишга олиб борувчи мана шундай йўлга тушишни истармикан?

Гитлер рейхи тор-мор келтирилиб, сўзсиз таслим бўлганидан кейин герман фашизми устидан ғалаба қозониш йўлида жуда кўп қурбонлар берган халқлар герман милитаризми ва нацизмини таг-туби билан қўпориб ташлаш ва уларнинг қайта тикланишига йўл қўймасликка бел боғлаганликларини тантанали равишда қатъий қилиб айтганликлари равшан факт эканлигини, деб таъкидланади баёнотда, ГФРнинг масъул арбоблари асло унутмасликлари лозим. Халқларнинг бу иродаси Потсдам конференцияси қарорларида, Нюрнберг трибунали ҳукмида, иттифоқчиларнинг кўпгина қарорларида ўз ифодасини топган.

Башарти ГФР ҳукуматининг раҳбарлари ўз сиёсатларида иккинчи жаҳон уруши якунларини реалистик тарзда тан олишга асосланганларида эди, башарти улар тинчлик ва хавфсизликни истовчи бошқа давлатлар билан бир сафда боришга жиддий интилаётганликларини кўрсатувчи амалий қадамларни қўйганларида эди, бу ҳолда уларга Совет Иттифоқи тушуниб қараган ва уларни қўллаб-қувватлаган бўлур эди. Совет ҳукумати Совет Иттифоқи билан ГФР ўртасида ҳар иккала мамлакат халқларига наф келтирувчи ва Европада тинчлик манфаатларига хизмат қилувчи яхши муносабатлар ўрнатиш тарафдоридир. Бироқ, Совет ҳукумати бу йўлга ГФР томонидан кетма-кет тўсиқлар қўйилаётганлиги билан, жумладан, реваншизм ва янги нацизмнинг кўринишлари ўсиб бораётганлигидан иборат катта тўсиқ қўйилаётганлиги билан ҳисоблашмаслиги мумкин эмас.

Баёнотда шу нарса уқтириб ўтиладики, Совет ҳукумати Германия Федератив Республикасидаги кўпчилик гражданларнинг қарашлари ва кайфиятлари ашаддий реваншчилар ва янги нацистларнинг позицияси билан бир хил, деган фикрни асло айтмоқчи эмас. Германияда гитлерчилар террори олдида бош эгмаган кучлар бўлганлигини совет кишилари билишади. Ғарбий Германия жамиятида ҳам шундай кучлар бор.

ГФР халқи, мамлакатнинг келажаги учун масъулиятни ўз зиммасига олган ГФРдаги барча сиёсий кучлар милитарист ва янги нацист доиралар ГФРни қандай йўлга солаётганликлари хавфини тушуниб, реванш ва янги уруш авантюраларидан иборат телба идеяларга берилиб кетмасликларига Совет ҳукумати ишонишни истайди.

Совет Иттифоқи, дейилади баёнотда, ГФРнинг хатарли сиёсий йўлдан ривожланиб бораётганлиги хусусида жиддий равишда огоҳлантириб қўйишга мажбурдир. Ўтган урушда халқлар берган ўн миллионлаб қурбонларни эсдан чиқармаган СССР ҳукумати ҳаддидан ошган реваншчилар билан янги нацистларни жиловлаб қўйишни таъминлаш учун ҳамда ГФР территориясида герман милитаризми ва нацизмнинг қайта тикланиши ёки қайта ташкил этилишини самарали равишда даф қилиш учун қатъий чоралар кўрилиши лозим, деб ҳисоблайди.

Совет ҳукумати шунга асосланадики, Потсдам битимининг мазмуни ва руҳига ГФР территориясида қаттиқ амал қилиниши тўғрисида ғамхўрлик қилиш Потсдам битимида қатнашган барча давлатларнинг бурчидир. Потсдам битимининг милитаризм ва нацизмни батамом тугатиш тўғрисидаги энг муҳим талабларига ГФР территориясида қандай риоя қилинаётганлиги устидан самарали контроль ўрнатиш лозим; гитлерчиларга қарши коалициядаги давлатлар бу хусусда дунё халқлари олдида мажбурият олганлар.

Совет Иттифоқи халқларни янги фашист ва милитарист кучларнинг кирдикорларидан ҳимоя қилмоқ учун ўз томонидан ҳамма чораларни кўради, бошқа тинчликсевар давлатлар сингари воқеаларнинг Европада фашистлар хавфининг янги ўчоғи вужудга келишига ва ялпи тинчликни хавф остида қолдиришига олиб келиши мумкин бўлган тарзда ривожланишига йўл қўймаслик учун барча зарур сиёсий чораларни ва бошқа чораларни кўради.

* * *

Германия Федератив Республикасининг СССРдаги муваққат ишлар вакили Совет ҳукуматининг баёнотини дарҳол ўз ҳукуматимга топшираман, деб айтди. (ТАСС).

Турли мамлакатларда

АҚШ БИЛАН ТУЗИЛГАН ШАРТНОМА ҚАЙТА КЎРИБ ЧИҚИЛСИН

КАРАКАС, 8 декабрь. (ТАСС). Миллий бирлик революцион партиясининг бош секретари Доминго Альберто Ранхель Венесуэла билан АҚШ ўртасидаги савдо шартномасини тезлик билан қайта кўриб чиқиш кераклигини айтди. Бу шартнома, деди Ранхель, Қўшма Штатларга катта имкониятлар бермоқда. АҚШ бу имкониятлардан «экономикамизга зарбалар бериш учун фойдаланмоқда».

Миллий бирлик революцион партиясининг бош секретари яна айтдики, фунт стерлинг девальвация қилинганлиги ўз таъсирини АҚШга ҳам ўтказади. АҚШ ҳеч шубҳасиз бунинг учун чоралар кўради ва импортни чеклашни кучайтиради. Бундан ташқари, деди у, Қўшма Штатлар Латин Америкаси мамлакатларининг экономикасига яна янги зарбалар беради.

«Доллар, деди пировардида Ранхель, хавф остида турибди, халқаро валюта системаси эса, дарз кетди. Шу сабабли Венесуэла ўзини ҳимоя қилмоқ учун тегишли чоралар кўриши ва жумладан, савдо шартномасини қайта кўриб чиқиши лозим».

Гонконг. Бир бурда нон топиш машаққати бу бечора кампирни не куйларга солмайди. У йўлкадаги «ишхона»сида бичади, тикади, ямайди, хуллас бир бурда нон деб жонини жабборга беради.

Ю. Муравин фотоси.
ТАСС фотохроникаси.

МЕҲНАТКАШЛАР ЎЗ ҲУҚУҚЛАРИНИ ҲИМОЯ ҚИЛМОҚДАЛАР

● ЧИЛИ

САНТЬЯГО. Чилида Американинг «Андес коппермайнинг» компаниясига қарашли мис конлари ишчи ва хизматчиларининг забастовкаси тамом бўлди. Кончилар меҳнат ҳақининг пастлигига ва социал таъминотнинг кўнгилдагидек эмаслигига қарши норозилик билдириб 34 кун иш ташлаган эдилар. Улар компанияни касаба союзларининг шартларини қабул қилишга мажбур этдилар. Компания иш ҳақини ошириш ва ишчиларнинг бошқа талабларини қондириш мажбуриятини олди.

● АНГЛИЯ

ЛОНДОН, Англиянинг Кардифф, Ноттингем ва Лутон шаҳарларидаги автобус ҳайдовчиларидан бир мингдан ортиқ киши забастовка курашини давом эттирмоқда. Кардифф ва Лутон ишчилари қонунга хилоф суратда ишдан бўшатилган ўз ўртоқларини қайтадан ишга олишни талаб қилмоқдалар. Ноттингем автобусчилари иш ҳақининг оширилиши учун курашмоқдалар.

● ВЕНЕСУЭЛА

КАРАКАС. Венесуэла савдо флоти денгизчилари федерацияси ишдан бўшатилган ўз ўртоқларини қўллаб-қувватлаган Венесуэла денгизчилари забастовкасини ҳукумат қонунга хилоф деб эълон қилганлигига қарши қатъий норозилик билдирмоқда.

Федерация қарийб бир ой илгари бошланган забастовка Американинг «Креол петролеум корпорейшн» компанияси ишдан бўшатилган барча денгизчиларни ишга қайтиб олганига қадар давом эттирилади, деди.

● УРУГВАЙ

МОНТЕВИДЕО. Бу ерда Уругвайнинг энг катта шифохонаси-клиника касалхонаси ходимларининг забастовкаси давом этмоқда. Халқ маорифи эҳтиёжлари учун ажратилган пул миқдорини кўпайтиришни талаб этиб, бир ҳафтадан кўпроқ вақтдан буён иш ташлаган бошланғич ва ўрта мактабларнинг ходимлари, университетнинг профессор-ўқитувчилари ва студентлари билан бирдамлик юзасидан забастовка эълон қилинди.

Клиника касалхонаси ходимларининг забастовкаси номаълум вақтгача давом этади. (ТАСС).

ТУРК ОЛИМИНИНГ ТААССУРОТЛАРИ

Турк олими Хадия Тунжер Ўзбекистоннинг кўпгина илмий муассасаларига хотин-қизлар раҳбарлик қилаётганлигини кўриб, ҳайратда қолганлигини ва бу нарса уни қувонтирганлигини айтди. Аёл киши президент бўлган республикангизни келиб кўришни илгаридан орзу қилардим, деди олима.

Х. Тунжер Туркия қишлоқ хўжалиги министрлигида маслаҳатчи лавозимини эгаллаб турибди ва суғориладиган деҳқончилик тарихига оид тадқиқотлар олиб бормоқда. У мамлакатимиз кутубхоналарида ва илмий муассасаларида сақланаётган қадимий шарқ қўлёзмалари билан танишиш учун СССРга келди.

Туркиялик тадқиқотчи Ўзбекистон ССР Фанлар академияси шарқшунослик институтидаги қўлёзмалар билан танишди. Меҳмон Ўзбекистон халқлари тарихи музейини, Ўзбекистон ССР халқ хўжалиги ютуқлари виставкасини ҳам бориб кўрди, Тошкентни тиклаш соҳасидаги ишлар билан танишди.

Х. Тунжер Тошкентдан учиб кетиш олдидан матбуот вакилларига қуйидагиларни айтди: «Мен Ўзбекистонга қилган сафаримдан мамнун бўлдим. Жамиятингизда хотин-қизларнинг роли қанчалик ўсганлиги, улар қанчалик эътибор ва ҳурматга сазовор эканлиги менда зўр таассурот қолдирди. Ўзбек халқи санъатда эришган муваффақиятларга ҳам қойил қолдим. Мен ўзбек балетини яна бир марта кўриш орзусидаман. Мен республикангизда қадимий ёдгорликларни асрашга катта эътибор қилинаётганлигини ҳам кўрдим. Бу мисоллар мени ҳайратга солган нарсаларнинг бир қисми, холос.

(ЎзТАГ).

ҚАРДОШ МАМЛАКАТЛАРДА

ВИСТАВКАЛАРДА

ПРАГА. Брнода «Менинг Россиям» виставкаси очилди. Бу виставкада 300 га яқин сурат, графика ва ҳайкалтарошлик асарлари намойиш қилинмоқда.

Экспозиция томошабинларни Улуғ Октябрь социалистик революциясидан буён ҳозирги кунгача РСФСР тасвирий санъатининг ривожланиши билан таништиради.

БЕЛГРАД. Новосибирсклик рассом Николай Грицюкнинг Белградда очилган акварелллари виставкаси «Менинг Москвам» деб аталади. 36 акварель совет пойтахтининг ҳаётини тасвирлайди.

✦ БОЛГАРИЯ ГАЗЛАМАЛАРИ

СОФИЯ. Болгария йилига 400 миллион метр газлама ишлаб чиқармоқда. Уларнинг анча қисми жаҳоннинг 50 мамлакатига экспорт қилинмоқда ва бу газламалар ғоят манзур бўлмоқда. Мамлакатнинг тўқимачилик саноати бундан буён янада ривож топади. Софияда корхона директорлари ва мутахассисларнинг кенгаши бўлиб ўтди. Бу кенгашда газламаларни ташқи бозорда кўпроқ сотиш учун уларнинг сифатини яхшилаш ҳақида қарор қабул қилинди.

✦ КУБАДА ФОТОТЕЛЕГРАФ

ГАВАНА. Кубадаги биринчи фототелеграф линияси Гавана билан Сантьяго-де-Куба ўртасида ишлай бошлади. Бу линия ҳар 6-12 минутда бир минг километрдан ортиқ масофага фотосуратлар юбориш имконини беради.

✦ КООПЕРАТОР ХОТИН-ҚИЗЛАР СЪЕЗДИ

ВАРШАВА. Бу ерда кооператор хотин-қизларнинг IV Умумпольша съезди тамом бўлди. Съездда хотин-қизларнинг кооператив ташкилотлардаги ишларига доир проблемалар муҳокама қилинди. (ТАСС).

«ВОЛГА»ГА ҚАМАЛГАН БЎРИ

Буни бизга Бўкадаги Охунбобоев номли ва «Гулистон» колхозларида бўлганимизда гапириб беришди: 122- автобаза шофёри Абдулла Умаров ишдан ҳорғин қайтарди. Лекин ўн икки ёшлик бир болани тоғлар оралиғида жойлашган Айри қишлоғига олиб боришга тўғри келди.

Машина кафтдек текис йўлдан ғизиллаб кетяпти. Оҳангарон дарёси ёқалари ортда қолди. Ҳадемай тун ҳам қуюқ қошларига ўсма торта бошлади. Бир оздан сўнг аксига олгандай туман тушди. Абдулла ака туман пардаларини қоқ ёриб олға интилади, боягн болани тезроқ манзилга етказиб, уйига қайтишга шошилади.

Туман борган сари қуюқлашади. Шофёр машинани йўлнинг бир четида тўхтатиб, сал тинмоқчи бўлади. Шунда мизғиб қолади. Орадан бир оз вақт ўтгач, машина ичкарисидаги бола ташқарига чиқмоқ ниятида эшикни очади. Очади-ю, овозининг борича:

— Бўри!!! — деб бақириб юборади.

Такси шофёри сесканиб кетади ва ўзини ташқарига отади. Машина эшигини очибоқ болани ичкарига итаради-да, ўзи кўзлари ёнаётган бўрига ташланади. Бўри шофёрни ёриб ташлаш учун ҳамла қилади. Абдулла ака ҳам бўш келмайди. Она бўрининг кекирдагидан бўға бошлайди. Унинг қадоқ қўллари бўрининг бўйнини шундоқ қисган эдики, йиртқич типирчилай бошлади. Лекин ҳамласидан тўхтамади. Абдулла акани ирғитиб ташламоқчи бўлди. Бироқ шофёр унинг бу «ҳийла»сини сезди ва пўстини билан бўрининг бошини беркитиб олди-ю, бўйнидан бўғиб даст кўтарганича машина багажнигига ирғитди. Багажникни энди бекитмоқчи бўлганида она бўри бутун кучини тўплаб оғир бир силкинди. Шу тобда у увиллаб юборди. Шофёр багажникни яхши бекита олмади.

Бу маҳал қоронғуликдан иккинчи бўри лапанглаб келарди. Абдулла ака сал бўлмаса ўзини йўқотиб қўяёзди. Бу бўри она бўрининг увиллаганини эшитиб, тезроқ ёрдамга шошилган экан. Бирдан келиб шофёрга отилди. Шу заҳоти бўри боши билан багажникка урилди-ю, мўъжиза рўй берди. Багажник ёпилди-қолди. Абдулла ака бу бўрининг ҳам кекирдагидан бўға бошлади.

Ана шу олишувдан хабардор бўлиб турган машина ичкарисидаги бола шофёр кабинасини қия очди. Ҳолдан тояёзган Абдулла ака иккинчи бўрини кифти ила пастликка итариб юборди-да, зудлик билан рулга ўтириб олди. Машина эшиги тақ этиб ёпилди. Ҳалиги бўри машинага ташланди. Бу маҳал «Волга» ўрнидан қўзғалиб секин юриб борарди. Шофёрнинг тиззалари титраганидан у машинани қаттиқ ҳайдай олмасди. Бўри эса «Волга» билан баравар чопарди. Иккинчи бўри қанча югурмасин, барибир «Волга»га етолмай, орқада қолиб кетди.

... Довюрак шофёр Абдулла Умаров болани эсон-омон қишлоққа етказди. «Волга» багажнигига қамалган бўрини эса ҳайвонот боғига топширди. Азамат шофёр муносиб тақдирланди.

С. ҚОДИРОВ,
Б. ЮСУПОВ.

Англия. Мамлакатда қора молга ўлат тегди, вабо тарқади. Ҳозир Англиядаги кўпгина фермалар ёпиб қўйилган. Қорамолни бир ердан иккинчи ерга олиб бориш тақиқланди. Вабо оқибатида 90 минг қора мол нобуд бўлди. Карантин эълон қилинди. Суратда: Честер шаҳри яқинидаги фермада ўрнашган полиция постини кўриб турибсиз. Касал теккан фермаларга ҳеч ким қўйилмайди.

ЮПИ—ТАСС фотоси.

КОНКУРС ҒОЛИБЛАРИ

Коммунистлар тўғрисидаги энг яхши очерклар учун Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг «Партия турмуши» журнали редакцияси томонидан 1966 йил бошида эълон қилинган конкурс Совет ҳокимиятининг юбилей йилида ҳам давом эттирилган эди. Яқинда жюри шу конкурсга якун ясади:

1. БИТТА 120 СЎМЛИК ИККИНЧИ МУКОФОТНИ журналнинг 4- сонида босилган «ПАРТКОМ СЕКРЕТАРИ» ОЧЕРКИ УЧУН М. ИСЛОМОВ БИЛАН ГОЛЬВЕРК ОЛДИ;

2. БИТТА 80 СЎМЛИК УЧИНЧИ МУКОФОТНИ журналнинг 2- сонида босилган «ЧЎЛ ЎҒЛОНИ» УЧУН А. УТАГАНОВГА беришга қарор қилинди.

3. ҚУЙИДАГИ АВТОРЛАРНИНГ ҲАР БИРИГА 30 СЎМДАН УЧТА РАҒБАТЛАНТИРИШ МУКОФОТИ БЕРИЛДИ:

М. БАҚОЕВГА «ОҚСОЙ СОҲИБАСИ» ОЧЕРКИ УЧУН — 8- сонда босилган;

В. КОПИТОВАГА «ҚАЛДИРҒОЧЛАР» ОЧЕРКИ УЧУН — 9- сонда босилган;

И. ТЕРЕШЧЕНКОГА «АФСОНАВИЙ КИШИЛАР» ОЧЕРКИ УЧУН—11-сонда босилган.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 10.55 — **Эшиттиришлар программаси**, 11.00 — **Пионер камалаги** (В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги олдидан), 11.30 — **Кичик қочоқ** (бадиий фильм).

Ўзбек тилида: 13.15 — **Улар Ватан учун жанг қилганлар** (ҳужжатли фильмнинг 2-серияси).

17.00 дан — **Олмаота кўрсатади.**

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

20.00 — **Теляянгиликлар** (рус тилида).

Ўзбек тилида: 20.10 — **Ғазалхон ёшлигим** («Ёшлик» студияси), 21.20 — **Теляянгиликлар**, 21.35 — **Ўзбек эстрада куйлари.**

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

11.00 — Ўқув эшиттиришлари программаси. **Олий математика** (ўзбек ва рус тилларида студентлар учун).

13.00 дан — **Москва кўрсатади.**

КИНО

Парда орқасидаги ўлим — «ДРУЖБА», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Матонатли кишилар — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун), «ДРУЖБА» (кундуз соат 4 ва кеч 7-40 минутда).

Октябрь (кундуз соат 4 да), **Агар уйинг қадрли бўлса...** (кундуз ва кечқурун) — «МОСКВА».

Қуёш ва ёмғир куни (эрталаб соат 10 да), **Жин** (кундуз ва кечқурун)—«ЎЗБЕКИСТОН».

Фантомас (1 ва 2-серия) — НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

1967 йил 20 декабрь кундуз соат 2 да, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси, физика-техника ва математика фанлари бўлимининг физика-математика фанлари бўйича бирлашган илмий совети мажлисида (Обсерватория кўчаси, 85-уй, физика-техника институтининг конференц-зали) физика-математика фанлари доктори деган илмий даражани олиш учун **Р. Б. Бегжонов**: «Ядродаги электромагнит ўтишлар тадқиқоти» деган темада

ДИССЕРТАЦИЯ ЁҚЛАЙДИ

Диссертация билан академия кутубхонасида танишиш мумкин (А. Тўқаев кўчаси, 1-уй).

«УЗЭНЕРГОСБИТ»

Ҳамма истеъмолчилардан куннинг ёруғ пайтида уйлардаги, магазинлардаги, корхоналардаги, кўчалардаги, шунингдек бино ичидаги

ЭЛЕКТР ЛАМПАЛАРИНИ

ўчириб қўйишини сўрайди.

Куннинг ёруғ вақтида ташқи ёритиш лампаларидан фойдаланганларга огоҳ қилинмасдан

ЭЛЕКТР ЭНЕРГИЯСИ

узиб қўйилади.

«УЗЭНЕРГОСБИТ»

Энергосбит абонентлари ҳисобланган ҳамма гражданлардан фойдаланилган

ЭЛЕКТР ЭНЕРГИЯСИ

учун бўлган қарзларини 1967 йилнинг охиригача тўлашларини сўрайди.

Ўтган ойлар учун қарзлари бўлган абонентлар дарҳол тўлашлари керак.

Ўз вақтида тўланмаган счетларга

ЭЛЕКТР ЭНЕРГИЯСИ

огоҳ қилинмасдан ўчириб қўйилади.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ — Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

БИЗНИНГ АДРЕС ВА ТЕЛЕФОНЛАР: ТОШКЕНТ, «Правда ВОСТОКА» КЎЧАСИ № 26 Редактор—В36545, Редактор ўринбосарлари—В37914, В89323, Масъул секретарь—В34445, Масъул секретарь ўринбосарлари — В37283, Партия турмуши — В33469, Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш, халқаро ҳаёт — В31216, Коммунистик тарбия — В31455, Саноат капитал қурилиш ва транспорт — В34780, Совет қурилиши — В33258, Қишлоқ хўжалик — В37604, Адабиёт ва санъат — В32036, В37221, Фан мактаб ва олий ўқув юртлари — В34451, Маҳаллий ахборот ва спорт — В32347, Оммавий ишлар ва хатлар — В38679, В33553, Иллюстрация — В34524, Стенографистка — В37343, Корректура — В37162, Эълонлар — В38142, Коммутатор — В30249, В30250, В30251, В30252, В30253, В30254, В30255, В30256, В30257, В30258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ: Андижон 48—85, Бухоро 31—41, Қарши (нефть разведкаси коммутатори ор қали қўшимча) 84, Нукус 42—62, Самарқанд 31—972, Термиз 23—27, Фарғона 41—88, Урганч 34—55.

№ А — 287. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64633. Р. 01466.